

SPRÅKETS MAKT

En kvantitativ studie om språkanvändning i arkivet.

Nadia Boistrup

Examensarbete (30 högskolepoäng) i arkivvetenskap för masterexamen inom ABM-masterprogrammet vid Lunds universitet.

Handledare: Karin Gustavsson

År: 2024

Title

The power of language – A quantitative study of language use in Swedish archives.

Abstract

The purpose of this master's thesis is to show what languages can be offered by employees at archives in Sweden, and to create knowledge about how language can contribute to the relationship between the archive and the user. This thesis studies language use in Swedish archives by using a questionnaire survey with questions about verbal language, preserved language, and digital language. The survey was answered by 67 respondents, representing 29 archives, 17 of which were public archives, and 12 were private.

The role of language in relation to the archival system is an under-researched topic. This thesis therefore leans against previous research in library and information science, linguistics, and psychology. The results of this thesis are also analyzed using a sociological perspective with a focus on the concepts of power, identity, and affinity.

The results show that 12 languages were represented among employees of the 29 archives included in the study, although not all 12 languages could be spoken fluently. Neither Arabic, which is the second largest language in Sweden, nor any of Sweden's minority languages, were represented among the respondents. Furthermore, the results show that there are differences between public and private archives in how they use language in digital platforms, as well as in whether they preserve material in a language other than Swedish.

Throughout this master thesis, identity, language, and cultural heritage are linked. Language can be used as a toolbox to strengthen the relationship between the archive and the user, strengthening feelings of affinity, respect, welcomeness, accessibility, and inclusion.

Keywords

ABM, archive, archival science, language, multilingual, communication, identity, power, affinity, arkiv, arkivvetenskap, språk, flerspråkig, kommunikation, identitet, makt, samhörighet

Författarens tack

Min uppsats är klar nu. Det känns överkligt, skrämmande och fantastiskt på en och samma gång. Jag känner en lättnad och en stolthet. Jag är imponerad över vad jag åstadkommit, framför allt med tanke på stunder av tvivel och brist på motivation. Jag kan inte riktigt ta in att dagen äntligen är här. Tänk att det nu är dags att lämna in mitt alldeles eget lilla mästerverk.

Jag är däremot övertygad om att denna dag äntligen är här tack vare all den hjälp och stöttning jag fått på vägen. Jag har haft en handledare, Karin Gustavsson, som från första mötet trodde på min idé och hjälpt mig framåt med sina kloka ord och kommentarer. Likaså var mina opponenter engagemang till stor hjälp vid sluttampen.

Under denna resa har även min egen lilla familj stöttat mig, hjälpt mig, bekräftat mig och älskat mig. Jag känner mig så privilegierad som har så fantastiska vänner omkring mig. Jag hoppas ni kan känna all den kärlek och värme som kommer i ett enda litet ord, från mig till er. Tack!

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte och frågeställningar	6
1.2.1 Avgränsningar	6
1.3 Definitioner	7
1.4 Disposition	8
2. Bakgrund	9
2.1 Ett mångkulturellt Sverige	9
2.2 Bevarandet av landets kulturarv	10
2.3 Ett tillgängligt arkiv	12
3. Tidigare forskning	14
3.1 Med språket som verktyg	14
3.2 Det mäktiga språket	16
4. Teoretiska perspektiv	20
4.1 Sociologiska perspektiv	20
4.1.1 Makt.....	21
4.1.2 Identitet.....	22
4.1.3 Samhörighet.....	24
5. Metod	25
5.1 Kvantitativ metod.....	25
5.1.1 Enkätundersökning	26
5.2 Urval.....	27
5.3 Etiska överväganden	28
5.4 Analysprocess	29
5.4.1 Att organisera data.....	29
6. Resultat	31
6.1 Individnivå	31
6.2 Arkivnivå	37
6.3 Öppen fråga.....	42
7. Analys	46
7.1 Det verbala språket.....	46
7.2 Det bevarade språket	48
7.3 Språk i digitala sammanhang	50
7.4 Språkets nytta	52
8. Slutdiskussion	54
8.1 Konklusion	54
8.2 Diskussion.....	54
8.3 Vidare forskning	57
Litteraturförteckning	59
Bilagor	66
Bilaga 1: E-postmeddelande till utvalda arkiv	66
Bilaga 2: Enkätundersökning	67
Bilaga 3: Enkät svar	74

1. Inledning

Året är 2014 och jag befinner mig i Tanzania. Jag förstår inte de sociala koderna och jag förstår inte språket som talas (swahili). Plötsligt hör jag några som talar svenska och omedelbart upplever jag en känsla av samhörighet. Jag går mot “mitt” språk och känner mig påtagligt tryggare än sekunderna dessförinnan. Jag är med om en liknande upplevelse år 2019 i Thailand, min andra långresa på egen hand. Visserligen är språket jag dras till denna gång engelska. Likväl blir känslan av samhörighet påtaglig när jag runtomkring mig i övrigt enbart hör thailändska, ett språk med dess betoningar, uttal och bokstäver så långt ifrån det jag identifierar mig med. Jag har aldrig tidigare blivit så medveten om språkets makt i relation till identitet, kultur och känsla av samhörighet.

Sverige är ett flerspråkigt land där uppemot tvåhundra språk används i både tal och skrift (Institutet för språk och folkminnen 2023). Det finns även fem erkända nationella minoritetsspråk i Sverige (Sveriges riksdag 2024). Enligt 14 § Språklagen (SFS 2009:600) ska människor bosatta i Sverige inte bara “lära sig, utveckla och använda svenska”, utan också ges möjlighet att “utveckla och använda sitt modersmål.”

I de svenska arkiven bevaras samhällets kulturarv. Detta arv är viktigt för människors känsla av samhörighet och för deras identitetsskapande. Enligt Tegnhed (2018 s. 149) är engagerade och delaktiga medborgare en förutsättning för att kulturarvet ska kunna leva vidare och utvecklas. Med tanke på det mångspråkiga Sverige, kan själva språket vara en faktor som bidrar till ett engagerat samhälle där invånarna känner samhörighet till sitt kulturarv? Jag anser att det är angeläget att uppmärksamma språket som ett verktyg i relationskapandet mellan arkivväsendet och brukaren, vilket i förlängningen kan resultera i att arkiven blir än mer tillgängliga för allmänheten.

1.1 Problemformulering

Dagligen använder människan språket för att kommunicera sina behov och känslor. Språket är en självklar del av människans natur och därmed en byggsten i människans identitet. Trots att språket har denna centrala position är flerspråkig språkanvändning och språkutveckling ett underbeforskat område, åtminstone utanför skolsituationer (Institutet för språk och folkminnen 2021b). Det gäller likaså inom arkivvetenskap. Arkiv ska garantera allmänhetens rätt till information och

kunskap om sin egen historia (Brekke & Røsjø 2016 s. 132). Arkiv spelar på så vis en grundläggande roll för att bygga identitet (ibid.). Med anledning av språkets makt i förhållande till identitet, vilket också förknippas med kultur, är det högst relevant för arkivvetenskapen att synliggöra vilka språk som finns representerade inom arkivväsendet.

Dessutom förväntas de offentliga arkiven enligt 3 § Arkivlagen (SFS 1990:782) att bevara, ordna och vårda handlingar för att tillgodose rätten att ta del av allmänna handlingar, behovet av information för rättskipningen och forskarens behov – med andra ord att skapa förutsättningar som resulterar i tillgänglighet. Likaså är arkivens uppgift inom den privata sektorn att bevara, tillgängliggöra och tillhandahålla handlingar (Tegnhed 2018 s. 147), med skillnaden att dessa uppgifter inte regleras i lagar eller föreskrifter. En gemensam nämnare för samtliga arkiv, oberoende av vilken sektor de tillhör, är alltså begreppet *tillgänglighet*.

Genom att stärka relationen mellan arkivväsendet och brukaren minskas avståndet dessa två emellan. Språk i sig kan nyttjas som ett redskap för att skapa ökad tillgänglighet likaså som ett redskap för att minska avståndet. Utifrån arkivens mål gällande tillgänglighet, stärker detta resonemang relevansen för den här studien. Därmed är språkets makt en grundsten som genomsyrar hela denna masteruppsats.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att synliggöra de språkkunskaper som kan erbjudas av anställda på arkiv i Sverige. Vidare är syftet att skapa kunskap kring vad språket kan bidra med i relationen mellan arkivväsendet och brukaren.

Uppsatsen tar avstamp i en frågeställning vars huvudfråga lyder:

Hur kan språket som verktyg stärka relationen mellan arkivväsendet och brukaren?

För att besvara huvudfrågan utgår uppsatsen även från följande tre delfrågor:

- Vilka språkkunskaper kan erbjudas av anställda på arkiv i Sverige?
- Hur mycket material finns i svenska arkiv på ett annat språk än svenska?
- Vilka språk erbjuder de svenska arkiven på sina hemsidor och digitala databaser?

1.2.1 Avgränsningar

Sveriges arkiv har som uppdrag att bevara, vårda, ordna och tillgängliggöra samhällets kulturarv. Arkivväsendet har ett uppdrag att tillgodose och nå ut till

allmänheten. Med anledning av detta uppdrag har det varit av intresse för denna uppsats att studera professionerna inom arkivväsendet. Studien fokuserar därför på arkivets verksamhet och processer. Med arkivet avses här uttalade arkivinstitutioner inom både privat och offentlig sektor, vars existens är uppbyggd på bevarande av kulturarvet. Arkivavdelningar inom andra institutioner eller verksamheter, exempelvis museum och företag, har alltså uteslutits för denna studie. Den geografiska avgränsning som har gjorts för studien är arkiv inom Sverige. En närmare beskrivning kring urval av arkiv och profession finner läsaren under rubriken 5.2 *Urval*.

1.3 Definitioner

Nedan presenteras en lista av begrepp och definitioner som kan underlätta för läsaren. Notera att de definitioner som redogörs är hur jag som författare använder begreppen i denna uppsats. De kan komma att ha en annan innebörd i andra sammanhang.

Begrepp	Definition
ABM	Förkortning av arkiv, bibliotek och museum.
Arkivbildare	En organisation eller person som har skapat en specifik samling som bevaras i arkivet, samlingens ”grundare”.
Brukare	En person som besöker en verksamhet, tar del av och/eller använder (brukar) verksamhetens innehåll.
Digitala arkiv	Ett digitalt söksystem (databas) som innehåller både digitiserade samlingar av fysiska dokument och eventuellt dokument som ursprungligen är digitala (<i>Born digital</i>).
Digitisering	Att omvandla något fysiskt till digitalt, exempelvis att omvandla ett analogt dokument till PDF.
Förteckna	Att ordna och strukturera dokument som ingår i en specifik samling och upprätta ett register (arkivförteckning) över dem.

Hyllmeter	Bevarat material placerat i arkivet på ett eller flera hyllplan som beräknas i antal meter.
-----------	---

1.4 Disposition

Följande avsnitt ger läsaren en överblick av hur uppsatsen är organiserad, samt de olika delarnas innehåll.

Uppsatsen är disponerad i åtta huvudrubriker, samtliga med underrubriker för att skapa struktur och ordning. Läsaren har redan mött rubrik *1. Inledning*, vilket dels introducerade den personliga anknytning jag som författare har till forskningsämnet, dels forskningsproblemet i sig. Därtill har syfte och frågeställningar redovisats, avgränsningar för studien samt definitioner av begrepp. Inledningen avslutas med den disposition du som läsare just nu tar del av.

Härnäst, under rubrik *2. Bakgrund*, presenteras en överblick av Sverige som mångkulturellt land. Under denna rubrik erbjuds även en fördjupning i bevarandet av kulturarvet samt rätten till detta. Slutligen berörs tillgänglighet i relation till arkivväsendet. Under rubrik *3. Tidigare forskning* redovisas relevant forskning som bedrivits kring språk i relation till främst biblioteks- och informationsvetenskap, språkvetenskap och psykologi. Bredden av discipliner har varit nödvändig med anledning av den brist av relevant forskning som förefaller inom arkivvetenskap.

Under Rubrik *4. Teoretiska perspektiv* redovisas uppsatsens teoriramar, det vill säga sociologiska perspektiv med fokus på begreppen makt, identitet och samhörighet. Här motiveras även perspektivets användning för uppsatsen. Under rubrik *5. Metod* presenteras metodval och genomförande av detta. Därtill motiveras urval, reflektioner kring etiska överväganden samt analysprocessen.

Under rubrik *6. Resultat* redovisas resultatet av enkätundersökningens insamlade data med hjälp av tabeller och figurer. Resultatet analyseras sedan tematiskt utifrån frågeställningarna med hjälp av teoretiska perspektiv och tidigare forskning under rubrik *7. Analys*. Slutligen presenteras en sammanfattning av uppsatsens innehåll och slutsatser under rubrik *8. Slutdiskussion*. Därtill förs en diskussion utifrån de reflektioner som uppkommit under arbetets gång, samt förslag på vidare forskning i ämnet. Avslutningsvis följer en litteraturförteckning och ett par bilagor, bland annat enkätundersökningen och en sammanfattning av enkätsvaren.

2. Bakgrund

Nedan presenteras uppsatsens bakgrund vilket ger en överblick av vårt mångkulturella Sverige, främst i kombination med siffror. Här presenteras även bevarandet av landets kulturarv och rätten till detta. Slutligen berörs tillgänglighet med fokusområden ordna och förteckna samt digitala arkiv. Samtliga beröringspunkter präglas av språkets makt i förhållande till kulturarvet, vilket Sveriges arkiv bevarar.

2.1 Ett mångkulturellt Sverige

Sverige är ett mångkulturellt land, vilket nedanstående siffror talar för. Sveriges befolkning består idag av över tio miljoner invånare (SCB u.å.), där 20 % av befolkningen är utrikes födda (SCB 2024). Ytterligare en intressant siffra är att 8,2 % av befolkningen i slutet av 2022 var utländska medborgare folkbokförda i Sverige (SCB 2023). Dessutom har vart fjärde barn utländsk bakgrund (SCB 2020 s. 58). Likaså konstaterar Hyltenstam och Milani (2012 s. 19) att ”[d]et är ett faktum att dagens samhälle *är* flerspråkigt...”, vilket även det bekräftar Sveriges mångkultur. Det går att betrakta språket för att inhämta information kring den kulturella mångfalden. Detta eftersom ett gemensamt språk är en förutsättning för att forma en grupps kulturella identitet (Huang 2017 s. 55). Å andra sidan avslöjar inte nämnda siffror vilken eller vilka kulturer Sveriges befolkning identifierar sig med. Däremot befinner sig alla människor i en eller flera kulturer (Sandberg 2018 s. 20).

Det finns en stark sammankoppling mellan kultur och språk. Som tidigare nämnt nyttjas uppemot tvåhundra språk i Sverige (Institutet för språk och folkminnen 2023), bland annat de nationella minoritetsspråken finska, meänkieli, jiddisch, romani chib och samiska (Sveriges riksdag 2024). Det sker ingen insamling av statistik kring hur många som talar något av dessa språk, dock uppskattningsvis mellan 300 000–400 000 personer (Institutet för språk och folkminnen 2021a). Det finns ytterligare en grupp som ofta identifierar sig som en språklig minoritetsgrupp, nämligen de som nyttjar det svenska teckenspråket som kommunikationsmedel (Habilitering & Hälsa, u.å.). Det uppskattas att det finns cirka 40 000 döva och hörselskadade i Sverige som kommunicerar med det svenska teckenspråket (ibid.). Dessa antal är visserligen inte stora i förhållande till hela Sveriges befolkning. Det ger dock en inblick i språkets betydelse även i mindre sammanhang. För att illustrera språket i ett större sammanhang, informerar Institutet för språk och

folkminnen (2022) och Hallberg (2023 s. 9) att arabiska är det näst största språket i Sverige.

Oberoende av hur stort ett språk må vara i Sverige, är språket en byggsten i en människas kultur och därmed även i en människas identitet. Detta styrks av Darginavičienė (2023 s. 169) som konstaterar att "kultur är ett avgörande särdrag i en människas identitet [min översättning]." Likaså menar Kukkonen (2003 s. 9) att "[s]pråk och identitet hör samman." Det finns med andra ord en stark länk mellan språk, identitet och kultur. Dessutom är Sverige ett mångkulturellt och flerspråkigt land, oberoende på hur utbredd de olika språken som talas må vara. Att diskutera språk och identitet i relation till kulturarvet, vilket Sveriges arkiv bevarar, blir därför högst aktuellt inom arkivvetenskapen.

2.2 Bevarandet av landets kulturarv

Det har tidigare nämnts att Sveriges arkiv har som uppdrag att bevara, vårda, ordna och tillgängliggöra samhällets kulturarv. Enligt Nationalencyklopedin (2023) innebär *bevara* att "vidmakthålla [något] i ursprungligt skick genom åtgärder mot nedbrytande krafter." Arkivväsendet har därmed ett livsviktigt uppdrag. De omhändertar människans arv och bevarar det åt eftervärlden (Åström Iko 2003 s. 27; Faulkner, Lu & Chen 2021 s. 258). Dock inte enbart för att ge eftervärlden en inblick i vårt nutida, utan också för att skapa förutsättningar till samtidens rätt att ta del av information och arv:

Arkiven som bärare av samhällsviktig information kan inte nog framhållas, det handlar om rätten att ta del av beslut som påverkat det svenska samhället och dess medborgare, inte minst handlar det om enskilda personers rätt att ta del av information som handlar om dem själva. Det handlar också om rätten till kulturarvet. Det ska inte spela någon roll om informationen finns i allmänna handlingar, om den finns hos enskilda arkivinstitutioner, hos företag eller hos privatpersoner.

Riksarkivet (2019 s. 20–21)

Det handlar också om rätten till kulturarvet. Representeras samtligas arv inom arkivets fyra väggar? Inte enligt Sjögren Zipsane (2016 s. 26) som påstår att många samhällsgrupper "är osynliggjorda i arkiven." Vad jag menar i detta sammanhang med representerar, är om samtliga människor som är en del av Sveriges befolkning känner att de kan identifiera sig med de bevarade handlingarna. Åter igen berörs begreppet identitet. Jag vill påstå att en viktig uppgift som arkivanställd är att kunna möta arkivets brukare, gärna språkligt, för att denna ska kunna känna sig delaktig och därmed kunna identifiera sig med kulturarvet.

Delaktighet handlar om att öppna upp arkiven, frigöra större mångfald och att vidga sina vyer genom samarbete med olika samhällsgrupper (Brekke & Røsjø 2016 s. 135). Hur stor är sannolikheten att språk som verktyg skulle öppna upp för denna typ av delaktighet? Personligen tror jag att en utökning av det antal språk som anställda vid arkiv behärskar skulle kunna vara revolutionerande inom arkivväsendet, åtminstone i relation till inkludering. Vilka språk hanteras inom arkivväsendet, och hur tar det sig uttryck?

För att ytterligare framföra vikten av delaktighet, och därmed inkludering, passar ett förtydligande av kultur respektive kulturarv. Jag anser att Åström Ikos (2003 s. 27) definition är tydlig och förståelig, vilket är att ”[k]ultur innefattar allt som människor har lämnat efter sig, och kulturarv de delar av vår historia som bevaras och lyfts fram...” En talande mening som också avslöjar det maktutövande som existerar inom arkivets fyra väggar. Den historia som bevaras är alltid en form av urval. Detta urval visar å ena sidan arvet och historien i sig själv, å andra sidan en skildring av det arv som samhället ansåg, och anser, vara tillräckligt betydelsefullt att bevara. Kulturarvet i sig, och därmed även arkivet som bevarar arvet, inrymmer alltså makt, vilket bekräftas både av Jimerson (2006 s. 20), Cook (2013 s. 101), Brekke och Røsjø (2016 s. 131), Sjögren Zipsane (2016 s. 26) samt av Edquist (2018 s. 24).

Arkiv har alltid inneburit makt, vilket bland annat skildras i Cooks (2013) fyra arkivparadigm. De fyra paradigmen är en kartläggning av arkivets utveckling genom tiderna. Cook (ibid.) kallar dessa paradigm för *Evidence*, *Memory*, *Identity* och *Community*. Den neutrala och opartiska arkivarien skulle i det första paradigmet (*Evidence*) vaka över statens ”naturliga” dokument som bevarades för sitt bevisvärde (Cook 2013 s. 107). I det andra paradigmet (*Memory*) förändrades arkivariens roll från den opartiska väktaren till den aktiva beslutsfattaren i vad som skulle bevaras som minne i arkivet (ibid. s. 108). I det tredje paradigmet (*Identity*) uppmärksammas att det i samhället finns många röster, perspektiv och berättelser – vilket leder till att arkivens fokus skiftar från att enbart stödja staten och akademien, till att bli en samhällsresurs för identitet och rättvisa (Cook 2013 s. 110, 112). Det fjärde paradigmet (*Community*) handlar om att demokratisera arkiven och därmed engagera delaktighet och gemenskap (ibid. s. 116). Alla fyra paradigm präglar fortfarande arkivens roll i dagens samhälle. Enligt Sjögren Zipsane (2016 s. 29) är det dock utmanande för dagens arkivarier att frångå sin maktposition, vilket resulterar i en långsam utveckling.

Återigen vill jag lyfta frågan om samtligas arv representeras inom arkivets fyra väggar. De fyra arkivparadigmen avslöjar att så inte är fallet. Framför allt de första två paradigmen skildrar dels statens kontroll över arvet, dels den subjektivitet som bidragit till samtidens bevarade kulturarv. Arkiv har fortfarande makten över minnet, och enligt Jimerson (2006 s. 26) kan kontroll likställas med makt. Makt är således ett återkommande begrepp i relation till arkiv och kulturarv, vilket tidigare i uppsatsen berörts i relation till språket och språkets makt. På så sätt hänger dessa centrala begrepp samman med arkivväsendet – det vill säga kultur, identitet, makt, gemenskap och i förlängningen språk. Att ha ett gemensamt språk, eller åtminstone ett språkbruk att kunna mötas genom, kan därför stärka relationen mellan arkivväsendet och brukaren.

2.3 Ett tillgängligt arkiv

Arkivet förväntas inte enbart bevara landets kulturarv, utan också tillgängliggöra detta för allmänheten. Att ordna och förteckna handlingar är ett verktyg som används för att öka tillgängligheten. Ändamålet med denna form av struktur är att skapa förståelse och att göra handlingarna begripliga (Boman 2018 s. 91; Burell & Sjögren 2018 s. 191). Ett sådant system kallas för det *allmänna arkivsystemet*, vilket togs i bruk 1903 (Burell & Sjögren 2018 s. 195). Det finns numera ytterligare system för att ordna och förteckna. Dock dominerar det allmänna arkivsystemet som struktur för arkiv i Sverige (ibid.). Redan 2002 uppmärksammade Smedberg (2002 s. 9) brister i detta dominerade strukturverktyg då det förutsätts att användaren förstår uppbyggnaden av systemet för att kunna nyttja det.

Jag har dessutom enbart mött det allmänna arkivsystemet på svenska. Brukaren förväntas med andra ord både förstå uppbyggnaden av systemet samt behärska det svenska språket för att kunna söka och hitta bland handlingarna i arkivet. Det väcker frågan om arkiven bevarar material på annat språk än svenska? Om så är fallet, syns detta i förteckningen? Den sistnämnda frågan beror på hur arkivarien har valt att beskriva handlingarna i arkivsystemet. Dessutom föreställer jag mig att i de fall då arkivarien stöter på handlingar på andra språk än svenska (och möjligtvis danska och norska), behöver hen ha ytterligare språkkunskaper för att kunna förstå och beskriva vad handlingen innehåller. Dessa förmågor blir ett maktutövande i sig då ”förmågan att beskriva ger makten att skapa och återskapa handlingar och genom det bestämma hur de kommer att användas och göras om i framtiden [min översättning]” (Duff & Harris 2002 s. 10). Språket visar sig även i detta sammanhang vara betydande.

I dagens samhälle har människan i stort sett världen i sin hand. Jag syftar självfallet på internet och den digitala värld som erbjuds genom våra mobiltelefoner, surfplattor och datorer. Genom denna revolutionerande teknik kan tillgängliggörandet av arkiv breddas ytterligare. Digitala arkiv, det vill säga ett digitalt söksystem som innehåller digitiserade samlingar, har stor potential att öppna upp arkiven (Eichhorn 2014 s. 228). Riksarkivet som statlig förvaltningsmyndighet vars uppdrag är att säkerställa samhällets arkivinformation (Riksarkivet u.å.b), har ett särskilt ansvar för den statliga arkivverksamheten. På deras hemsida går det att ändra språk till svenska, engelska, finska eller tyska. Däremot är det enbart svenska eller engelska som erbjuds vid en sökning i Riksarkivets publika digitala arkiv, vilket främst består av plattformarna Digitala forskarsalen och Nationell Arkivdatabas (NAD). Av Riksarkivets 75 hyllmil med arkivhandlingar är cirka 7 % tillgängligt digitalt (Riksarkivet u.å.a). 7 % är en liten andel i det stora hela, vilket i sig går att diskutera utifrån tillgänglighet.

För denna studie har det i stället väckts funderingar om vilka språk som erbjuds den som vill använda digitala arkiv, om det alls finns något mer språk än svenska det vill säga. Att skapa möjligheter att ta del av sitt kulturarv även digitalt bidrar till, utöver ökad tillgänglighet, en känsla av samhörighet. Det förutsätter dock att brukaren i fråga behärskar något av de språk som erbjuds digitalt, både i förhållande till databasen och till de digitiserade handlingarna. Tegnhed (2018 s. 168) uttrycker att "[a]rkiv är till för att användas". Jag tror att språket kan nyttjas som verktyg för att öppna upp arkiven ytterligare. För att ge underlag till denna uppfattning kommer detta tema (bland andra) beröras ytterligare under nästkommande avsnitt, 3. *Tidigare forskning.*

3. Tidigare forskning

Enligt Institutet för språk och folkminnen (2021b) är flerspråkig språkanvändning och språkutveckling ett underbeforskat område, åtminstone utanför skolsituationer. Tidigare forskning som studerar språkkunskaper i förhållande till arkivväsendet är ett sådant område. Det har därför varit nödvändigt för mig att bredda vyerna kring relevant tidigare forskning. Det är främst tidigare forskning inom disciplinerna biblioteks- och informationsvetenskap, språkvetenskap och psykologi som presenteras nedan. Denna forskning visar på den effekt språket bidrar till i relation till tillgängliggörande, samt i relation till identitet, kultur och samhörighet.

3.1 Med språket som verktyg

En av få forskningsstudier som studerar vad ett flerspråkigt utbud kan resultera i inom arkivväsendet är från Dunham och Flores (2014). De studerade Arizona State Universitys insats att skapa ett tvåspråkigt (engelska och spanska) sökverktyg på *Arizona Archives Online* med syftet att tillgängliggöra sex samlingar som även de översattes från engelska till spanska (ibid.). Insatser som denna kräver ett stort merarbete för arkiven, dock med ett resultat som bidrar till både inkludering och tillgängliggörande av handlingar. Enligt Dunham och Flores (2014 s. 506) visar denna typ av investering även respekt för, i detta fall, den mexikansk-amerikanska kulturen. En studie inom forskningsfältet informationsvetenskap undersöker vad en tvåspråkig webbsida kan bidra till och presenterar ett liknande resultat – utökad tillgång, breddad möjlighet att informera allmänheten samt att utveckla mångkulturell medvetenhet och lyhördhet (Guanipa, Nolte & Lizarraga 2002 s. 20). I förlängningen kan insatser som dessa bidra till att stärka relationerna i samhället, vilket i sin tur leder till en starkare känsla av samhörighet. Med arkivet som utgångspunkt kan dessutom en större grupp människor ta del av landets kulturarv.

Vilka behov av flerspråkighet i digitala rum visar tidigare forskning? En studie som upprepande gånger refereras till i förhållande till språk och tillgänglighet är en studie gjord av Wu, He och Luo (2012) som studerar flerspråkiga behov i digitala bibliotek. Studien består av en enkätundersökning med 358 akademiker (Wu, He & Luo 2012 s. 186). Enligt denna studie anser 68 % av deltagarna att det är för svårt att söka information på ett språk de inte förstår, och över 58 % att de nyttjar översättningshjälpmedel vid ett språk de inte förstår – dock där en stark majoritet sällan känner sig tillfredsställd med översättningen (ibid. s. 188). Visserligen tillhör deltagarna i denna studie en homogen grupp som antagligen har god datorvana.

Trots detta är en lämplig tolkning av denna studie att behovet av flerspråkiga verktyg är stort.

Ovanstående tolkning bekräftas även av Nzomo, Vaughan, Ajiferuke och McKenzie (2019 s. 838) vars studie visar att 86,7 % av deltagarna i en undersökning om informationsåtkomst använder sig av flerspråkiga verktyg. Här ska tilläggas att forskarna (ibid. s. 842) anser att resultaten tyder på att deltagarna till viss del sedan tidigare hade kännedom om några av verktygen som fick användas under studien. Det indikerar återigen god datorvana från aktuella deltagare. Dessa studier påvisar alltså att även om tillgängligheten breddas i form av sökverktyg, är det inte givet att den breda allmänheten kan navigera inom de tillgängliga verktygen. Det är värt att notera med tanke på att arkivet är till för allmänheten, inte enbart privilegierade grupper. Det visar på vikten av att som anställd kunna vara behjälplig på olika språk för att skapa tillgänglighet och förståelse även i relation till digitala verktyg.

Även utanför det digitala rummet är det aktuellt att uppmärksamma språk som ett verktyg, framför allt för denna uppsats. Låt oss därför vända blicken mot Sverige och de svenska folkbiblioteken. Traditionellt erbjuder dessa bibliotek högläsning för barn för att öka läslusten. Detta är ett sätt att möta verksamhetens lagstadgade uppdrag. Folkbiblioteken ska enligt 7 § Bibliotekslagen (SFS 2013:801) ”särskilt främja läsning och tillgång till litteratur”, samt att de enligt 8 § ska ”ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning...”. Genom den sociala interaktion som barnen involveras i kring läsning skapas också förutsättningar för identitetsskapande (Schmidt 2023 s. 475).

Vid en svensk studie som undersöker bokprat där tre folkbibliotek och tre grundskolor medverkar, uppmärksammas att ungefär ett av tre av barnen pratar ett annat språk än svenska i hemmet (Schmidt 2023 s. 476). Detta betyder att bibliotek med en flerspråkig personal skulle kunna möta samtliga barn genom att visa böcker på flera språk än svenska. Flerspråkig personal skulle därför vara en tillgång, framför allt i relation till inkludering. Resultatet visar dock att enbart böcker på svenska visas av bibliotekarierna (Schmidt 2023 s. 487), varpå en tolkning är att aktuella bibliotekarier för studien inte behärskar flera språk. Flerspråkig personal är därmed av betydande tillgång, vilket även bekräftas av Ly (2018 s. 28), Ibacache (2019 s. 30) och Stein-Smith (2020 s. 17).

Att som anställd behärska flera språk stärker arbetet genom att kunna skapa välkomnande miljöer, hantera material på olika språk, kommunicera med samarbetspartners och en utökning av uppsökande verksamhet (Ibache 2019 s. 27). Med andra ord – flerspråkig personal bidrar till att stärka relationen mellan institutionen och allmänheten. Detta bekräftas även genom nedanstående citat, som dessutom berör språkliga minoriteter:

Language is a major part of a person's identity and sense of belonging. When a library serves a linguistic minority, it shows consideration and respect for that language in the community, resulting in improved relationships between the library and that group.

Ly (2018 s. 18)

I Sverige ska det allmänna enligt 4 § Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (SFS 2009:724) ”främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige.” Sverige som mångkulturellt land bevarar arkivhandlingar från alla världens hörn (Awebro 2004 s. 116). Måhända att det är möjligt att väcka intresset för andra kulturer genom språket som ett kommunikativt verktyg, vilket Stein-Smith (2020 s. 18–19) argumenterar för. I detta sammanhang skulle kulturarvet och språket komplettera varandra för att skapa nyfikenhet hos allmänheten. Vid skapandet av ett event där språk används som ett intresseväckande verktyg, är det viktigt att arkiven inhämtar sakkunskap från aktuella grupper som identifierar sig med språket och arvet (Stein-Smith 2020 s. 23). Ett samarbete likt detta skulle stärka de båda parterna. Åter igen berörs begreppet identitet i relation till kulturarvet. Visserligen *är* arkiv identitetsskapande såtillvida att självkänsla förstärks därigenom (Awebro 2004 s. 116). Detta ställningstagande berör ett nytt område inom tidigare forskning, nämligen språkets betydelse för identitet och kultur.

3.2 Det mäktiga språket

Det är oundvikligt att diskutera begreppet identitet utan att också benämna språk och språkets påverkan på människans identitet. Det är genom språket, det verbala likaså som det icke verbala – kroppsspråk och mimik – vi som människor för fram vår talan, våra känslor och vår karaktär. Relationen mellan språk och identitet är ett faktum (Kukkonen 2003 s. 7; Lo Bianco 2010 s. 38; Gu, Mak & Qu 2017 s. 371; Bedoin 2019 s. 76; Mohammed Alshehri 2023 s. 156; Benzehaf 2023 s. 1145).

En människas identitet skapas och omskapas i socialt samspel (Snoder 2017 s. 4). Identitet är alltså inte enbart något du som människa *är*, utan också något som konstrueras beroende på kontext och relationer, vilket även bekräftas av Stjernholm

(2019 s. 28). Vidare påstår Stier (2019 s. 61) att identitet hör samman med människans självuppfattning som har att göra med grundläggande upplevelser av gemenskap och självuttryck. I samtliga begrepp som påtalas – socialt samspel, relationer och gemenskap – är språket centralt. Det är med språket som verktyg som människan skapar relationer och gemenskap, oberoende på om den är självupplevd eller inte.

En stark språklig identitet gör att vi känner oss säkra *på* och *i* vårt språk, vi blir förstådda eller missförstådda, men ändå kommunicerar vi. Genom språket och *i* språket lär vi oss självförståelse, det vill säga vår yttre och inre verklighet möts.

Kukkonen (2003 s. 8)

Likaså har språket en stark koppling till människans kultur, och därmed kulturarv. Genom språket förs traditioner och värderingar vidare. Kultur förs vidare. Darginavičienė (2023 s. 169) påstår att “kultur är ett avgörande särdrag i en människas identitet [min översättning].” Genom ett gemensamt språk och en gemensam kultur kan människor mötas och uppleva en känsla av samhörighet. Med tanke på språkets och kulturens position i en människas identitet, är det högst relevant att diskutera dessa termer i förhållande till kulturarvet, vilket Sveriges arkiv bevarar. Dessutom är det till stor del tack vare språket det finns ett arv att bevara för eftervärlden. Genom tal och skrift har förfäder kunnat efterlämna historia som ger kunskap och erfarenhet i samtiden (Lo Bianco 2010 s. 43).

Däremot är varken identitet eller kultur statisk. Mohammed Alshehri (2023 s. 159) visar i sin studie *The Relationship between Language and Identity* att 61 % av deltagarna anser att ett nytt språk kan bidra till att en persons identitet förändras. Språkets förmåga att skapa en identitetsförändring bekräftas även av Stepkowska (2021) som i sin studie om tvåspråkiga par visar att varje gång en part väljer språk, påverkar det dennes identitet – men också kultur. Detta kan förklara den situation som illustrerades inledningsvis, nämligen att jag som författar denna uppsats identifierar mig både med mitt modersmål (svenska) och med ett språk jag behärskar (engelska) beroende på kontext.

Det framkommer ett liknande resonemang i en studie av Bakken, Hundal och Sakshaug (2022 s. 110), nämligen att deltagarnas språkbruk även framstår som ett identitetsuttryck. Deltagarna för just denna studie var lärare och elever på en skola där modersmålet norska och minoritetsspråket litauiska existerade i nästan lika stor utsträckning (ibid. s. 104–105), alltså två språk som samspelade med varandra. Dessutom är språket ett effektivt verktyg för att växla mellan olika kulturella

identiteter (Doucerain, Medvetskaya, Moldoveanu, & Ryder 2023 s. 785). Det blir på så vis ett uttryck att mötas genom språket, vilket illustreras av Bedoin (2019 s. 76) som poängterar att ”för mig, en hörande forskare som arbetar med döva personer, var behärskandet av teckenspråk både en nödvändighet för undersökningen och bevis på engagemang i dövulturen [min översättning].” Detta uttalande illustrerar språkets makt att ge tillgång till kulturer och sammanhang som inte nödvändigtvis hör till ens egna identitet.

Å andra sidan kan flerspråkighet bidra till negativa effekter. Detta framförs i en studie av Gu, Mak och Qu (2017 s. 369) där en intervjuperson uttalar att hen undviker att tala sitt modersmål, som är ett minoritetsspråk, utanför hemmet av rädsla att utsättas för diskriminering. Att behöva anpassa sitt språkbruk för att känna en tillhörighet till samhället kan även skapa känslor av att förråda och minimera sin ursprungskultur (Darginavičienė 2023 s. 171; Doucerain et al. 2023 s. 800). Kan anställda på arkivinstitutioner som bevarar kulturarvet bidra till att en person finner en acceptans att ”tillhöra” flera kulturer? Gu, Mak och Qu (2017 s. 371) menar att olika språk spelar olika roller beroende på kontext och att olika platser, exempelvis hemmet, kan upplevas som en säker plats att använda sitt modersmål. Måhända att arkivet skulle kunna definieras som en säker plats om fler anställda kan möta brukarna på ett språk de identifierar sig med.

Världen har blivit alltmer sammankopplad genom möjligheter att resa, genom migration och globalisering. Det har i sin tur resulterat i ett mångkulturellt Sverige. Att kunna flera språk är därför mer än enbart en bredd i kommunikationsförmåga – det är en bro som förenar i relation till människans arv och självkänsla samt att det skapar en internationell förståelse (Darginavičienė 2023 s. 168). Dessutom menar 58 % av deltagarna i Mohammed Alshehris (2023 s. 160) studie att avsaknaden av ett gemensamt språk utgör ett hinder för kommunikation med andra. Språket är en komponent av kultur och spelar en nyckelroll i individers socialisering och en grupps känsla av samhörighet (Stępkowska 2021 s. 225). Det är därför eftersträvänsvärt att som anställd på landets kulturbevarande institutioner kunna vara behjälplig på flera språk utöver svenska.

Att som brukare bli välkomnad på ett språk som är ens eget, om så bara några enstaka meningar, skulle vara en början att stärka känslan av samhörighet i relation till det svenska arkivväsendet. Dessutom skulle kunskaper i flera språk kunna bredda de arkivanställdas perspektiv bland annat i ett globalt tänkande, vilket bekräftas av Benzehaf (2023 s. 1158) som i sin studie kunde se detta som ett

återkommande tema. Med tanke på vårt mångkulturella land skulle ett ökat globalt tänkande vara till en fördel inom arkivväsendet. Dessutom vidgas människans kulturella identitet vid inläring av flera språk (ibid.), vilket inom en sektor som bevarar kulturarvet i min mening enbart kan ses som en fördel.

Språk är på många sätt ett privilegium, vilket även bekräftas av Bakken, Hundal och Sakshaug (2022 s. 101). Genom språket kan människan föra sin talan, identifiera sig och känna samhörighet. Språk förenar människor. Kultur förenar människor. Detta visar sig bland annat i Bomström Ahos (2020) studie, som med hjälp av intervjuer studerar nyanlända gymnasieelevers upplevelse av språk och identitet. Det framkommer i denna studie att eleverna upplever ett utanförskap och att lösningen för att motverka utanförskapet enligt eleverna är att lära sig det svenska språket. En av Bomström Ahos (2020 s. 17) slutsatser är att “[f]ör att distansera sig från känslan av kulturell olikhet behöver eleverna komma närmare det som är normgivande och känna att de är en del av det.” Genom att lära sig landets språk skapas med andra ord möjligheter till inkludering och samhörighet, vilket i sig är ett privilegium.

4. Teoretiska perspektiv

Denna studie tar avstamp i sociologiska perspektiv med fokus på begreppen makt, identitet och samhörighet, vilket är tre centrala termer inom sociologi. Nedan presenteras en beskrivning av sociologi och sociologiska perspektiv, samt en fördjupning av nämnda begrepp. Därtill motiveras val av teoretiskt perspektiv samt hur detta knyter an till arkivväsendet.

4.1 Sociologiska perspektiv

Sociologi är den vetenskap som studerar samhället i stort, sociala grupper och det mänskliga livet (Giddens & Sutton 2020 s. 21). Genom att studera människans vardag skapas möjligheter att förstå olika aspekter av den sociala världen (Engdahl & Larsson 2011 s. 15). Ur ett traditionellt sociologiskt perspektiv är den gemensamma kulturen en grund till sammanhållning i ett samhälle (Stier 2019 s. 79). Enligt ett annat synsätt är kultur ”allt som människan skapat och påverkat, både materiellt (såsom arkitektur) och immateriellt (såsom värderingar)” (ibid.). En tredje synvinkel menar att kulturen är en grupp människors sätt att leva (ibid.). Sociologin uppmanar oss med andra ord att bredda våra vyer genom att utmana oss att se ett fenomen ur olika perspektiv, vilket bekräftas av både Brekhus (2020 s. 11) och Giddens och Sutton (2020 s. 21). Oberoende av synvinkel är en tolkning att samhället är något som vi människor gemensamt skapar, likaså som samhället påverkar oss människor. Sålunda undersöker sociologin hur människor och samhället kopplas ihop och hur den ömsesidiga påverkan ser ut (Giddens & Sutton 2020 s. 24).

Inom alla vetenskapliga discipliner är begrepp viktiga – dock har begrepp en särskild betydelse inom sociologin (Engdahl & Larsson 2011 s. 16). Denna vetenskap bygger inte sin kunskap på tekniska instrument, utan genom att analysera sin insamlade empiri utifrån olika begrepp och teorier som kan förklara och beskriva samhället och det mänskliga livet (ibid.). Att låta denna uppsats utgå från olika sociologiska begrepp blir därför självklart.

Mitt val av teoretiskt perspektiv motiveras med grund i min professionella bakgrund. Som före detta socionom har jag mött människor som på olika vis står utanför samhället. Människor som på grund av olika utmaningar upplever en avsaknad av samhörighet, där bland annat språk och kommunikation varit en faktor. Språket är grundläggande för det sociala livet (Giddens & Sutton 2020 s. 191) och

kulturen är starkt sammankopplad med språket (Stier 2019 s. 79). Genom att jag tolkar min studie med hjälp av begreppen makt, identitet och samhörighet, studeras arkivet som samhällstjänst i relation till sitt uppdrag – att bevara, vårda, ordna och tillgängliggöra kulturarvet. Med hjälp av detta perspektiv analyserar jag hur språk, identitet, kulturarv och arkiv relaterar till varandra – hur samhället har konstruerats och huruvida svenska arkiv är representativa för den breda allmänheten.

4.1.1 Makt

Ett arkiv innehar makt. Som institution har det makt över kulturarvet, som anställd har du makt över åtkomligheten och tillgängligheten till detta arv. Det är därför nödvändigt att analysera begreppet makt inom ramen för min uppsats. Det är väsentligt att lyfta arkivet ur denna synvinkel eftersom arkivet står i förfogande till framtiden. Offentliga arkiv står dessutom i tjänst till allmänheten i samtiden. Det tar oss vidare till frågan – hur definieras makt?

Makt har många former och det finns många sätt att ha makt på (Börjesson & Rehn 2022 s. 35). Makt är med andra ord ett mångtydigt begrepp beroende på perspektiv. Det är dock inget som människor i sig besitter, utan snarare ett fenomen som sker i en relation (Börjesson & Rehn 2022 s. 19; Engdahl & Larsson 2011 s. 94). Denna relation kan vara mellan en eller flera individer, likaså som mellan en verksamhet och allmänheten. Makt i denna kontext handlar om vem som är mest beroende av vem (Engdahl & Larsson 2011 s. 94). Jag vill påstå att allmänheten har en beroendeställning gentemot arkiv som bär på information om både dåtid, nutid och framtid. Mitt påstående grundar sig bland annat i Cooks (2013) fyra arkivparadigm som synliggör arkivens maktutövande genom tiderna. Dessa paradigmer har tidigare presenterats under rubriken *2.2 Bevarandet av landets kulturarv*.

Genom information skapas kunskap. Kunskap och makt är starkt sammankopplade och stärker dessutom varandra (Engdahl & Larsson 2011 s. 89; Giddens & Sutton 2020 s. 576; Börjesson & Rehn 2022 s. 49). Det vill säga att desto mer kunskap, och därmed makt, en person eller verksamhet har, desto viktigare blir egenskaper likt ödmjukhet och lyhördhet för att minimera ett maktmissbruk. Makt kan här bestå i den mänskliga förmågan att ”handla i samförstånd” (Engdahl & Larsson 2011 s. 107). Utifrån denna synvinkel kan makt i stället urskiljas likt en gruppstillhörighet som binder samman människor (ibid.). Detta under förutsättning att makten tas om hand, det vill säga vara uppmärksam på eventuellt orättvisor som kan komma att splittra människor och försöka förebygga dessa orättvisor.

Makten dyker oftast upp där orättvisan är siktad, och makt tycks därför kunna användas i relation till vilka teman som helst. Men den moraliska dimensionen finns alltid där.

Börjesson & Rehn (2022 s. 84)

Ytterligare en aspekt är den klassiska maktens teknik att klassificera och kategorisera (Engdahl & Larsson 2011 s. 112; Stier 2019 s. 116; Börjesson & Rehn 2022 s. 16). Moralen bör uppmärksammas i relation till denna maktaspekt för att, som skildras i ovanstående citat, synliggöra orättvisor. Den klassiska uppdelningen *vi och dem* hör hemma inom detta maktspektrum. Att kategorisera är nödvändigt, det skapar logik och förståelse (Bowker & Star 1999 s. 320; Börjesson & Rehn 2022 s. 82). Det är dock viktigt att synliggöra de kategorier som existerar i samhället, om inte annat för att belysa eventuell maktobalans.

Högst närvarande vid kategorisering och klassificering är dessutom språket. Kategorisering talar om vad något är, vad något inte är, och existerar överallt i samhället. Makten över språk och mening är ytterligare en maktaspekt (Engdahl & Larsson 2011 s. 114; Börjesson & Rehn 2022 s. 18). Börjesson och Rehn (2022 s. 74) påstår att "[a]nvända ett språk som bara är begripligt för vissa ses ofta som en variant av maktspråk." Maktspråk innebär makten att försvara sitt bestämmande (ibid. s. 73). Språket används alltså i detta sammanhang som ett redskap för förtryck. Jag vill påstå att förtryck och orättvisa går hand i hand med varandra. Rättvisa blir på så vis även det en form av maktutövande.

Det visar sig att det inte finns någon enkel definition på begreppet makt. Makt existerar dock i alla former av kontexter, och beroende på perspektiv kan den synliggöras. Som Börjesson och Rehn (2022 s. 54) uttrycker: "[a]lla har makt, men samtidigt är alla bundna av makten. Makten både förtrycker och möjliggör, begränsar och öppnar upp." Det tar oss vidare till ytterligare ett teoretiskt begrepp för denna uppsats, nämligen identitet. Denna term har en stark koppling till makt, framför allt social makt, och är därför ett intressant fenomen inom sociologin (Brekhus 2020 s. 10).

4.1.2 Identitet

Identitet har diskuterats tidigare i uppsatsen, framför allt i relation till språkets makt. Det har dock inte nämnvärt beskrivits vad identitet bygger på, vad det är och hur det tar sig till uttryck beroende på perspektiv. Med grund i sociologin kommer detta avsnitt att fokusera på det.

Identitet är central i människans liv. Som Stier (2019 s. 104) uttrycker, ”[a]lla människor har ett grundläggande behov av en identitet; *upplevelsen av identitet* är väsentlig.” Alla identiteter skapas och omformas genom sociala relationer (Stier 2019 s. 23, 73; Giddens & Sutton 2020 s. 185). Det finns olika former av identitet – dels den personliga, dels den sociala eller kollektiva – vilket påverkar varandra (Brekhus 2020 s. 6, 19; Giddens & Sutton 2020 s. 185). Den förstnämnda får människan att känna sig unik (Giddens & Sutton 2020 s. 186–187). De sistnämnda kan skapa känslor av samhörighet likaså som negativa känslor beroende på sin sociala situation (ibid.). De olika identitetsformerna samspelar alltså med varandra, samtidigt som de är ofrånkomliga.

Vad får en människa att känna sig unik? Det kan vara abstrakta attribut likt ett namn. Det kan också vara en människas tankar om sig själv, både i relation till sitt förflutna, nutid och framtid. Stier (2019 s. 61–62, 66) kopplar tre termer till den personliga identiteten – självuppfattning, självbild och biografi. Självuppfattning är all den kunskap vi har om oss själva och det värde vi tillskriver vår egen person (Stier 2019 s. 61). I självbilden inkluderas vår självuppfattning, likaså som den personliga uppfattningen av vårt yttre – det vill säga både fysiska attribut och moraliska ställningstaganden (Stier 2019 s. 62). Därutöver inkluderas även den kollektiva identiteten i vår självbild, i form av exempelvis kultur, religion och yrke (ibid.). Slutligen förmedlar Stier (2019 s. 67) att ”[b]iografien inrymmer allt vi varit, är och kommer att bli.” Vår personliga identitet formas med andra ord av våra tankar om oss själva, av erfarenheter och händelser likaså som av det förflutna – det vill säga vår livshistoria.

Identitet kan även definieras i relation till exempelvis ett yrke, en livsstil eller till en specifik plats (Stier 2019 s. 86–93). Platser har identiteter samtidigt som de också formar sina invånares identiteter (Brekhus 2020 s. 149). Platsernas identitet påverkar hur allmänheten ser på dem (ibid.). Arkiven som plats bär sina egna identiteter och formar därmed sina brukare i hur de förhåller sig till arkivväsendet och hur de uppfattar arkiven som plats.

Det har tidigare nämnts att varken identitet eller kultur är statisk. Framför allt den kollektiva identiteten påverkas genom social interaktion (Stier 2019 s. 101; Brekhus 2020 s. 43). Denna identitet har sin grund i samhället och kulturen (Giddens & Sutton 2020 s. 416). Ur denna synvinkel kan gemenskap liknas vid en typ av identitet. Som Stier (2019 s. 165) påstår, ”[d]et är identiteterna som förenar

människor och som gör att alla samhällen och kulturer fortlever.” Det blir därför lägligt att övergå till begreppet samhörighet.

4.1.3 Samhörighet

Samhörighet definieras enligt mig som en känsla av närhet och likhet, vilket skapar en positiv samvaro. Det är ett begrepp som är synonymt med gemenskap. Kultur omfattar gemenskap. Historia omfattar gemenskap. De svenska arkiven förvaltar historia. Samhällets gemenskap uppmärksammas dock sällan. Den tas ofta för givet och synliggörs först när någon bryter mot den eller infinner sig i en främmande miljö där okunskap av normer och förhållningssätt råder (Engdahl & Larsson 2011 s. 109; Stier 2019 s. 80). Som författare till denna uppsats dyker en term upp i mitt huvud i relation till detta, nämligen kulturchock. Det blir i sammanhang där denna term blir aktuell uppenbart att en person inte känner till samhällets gemenskap.

En människa behöver dock inte befinna sig i en främmande miljö för att hamna i ett utanförskap, att inte tillhöra gemenskapen. En människa kan uppleva ett avstånd till ett samhälle trots att hen har en fast plats i den (Stier 2019 s. 120–121). Jag föreställer mig att detta avstånd kan vara en bidragande faktor till människors frånvaro att ta del av vissa samhällsresurser, exempelvis arkiv. Om de inte känner sig delaktiga, kommer de troligen inte heller att känna sig välkomna.

Samhörighet omfattar mer än samhällets gemenskap. Det innefattar även gruppstillhörighet. Gruppstillhörighet kan kopplas till bland annat familj, profession, religion eller kultur. Ett uttryck som Engdahl och Larsson (2011 s. 151) använder är *nätverk*. Nätverk är enligt dem en av de enklaste beskrivningarna av hur en grupp människor organiserar sig i tid och rum (ibid.). Hur kommer det sig att vi människor har ett behov av nätverk, och därmed känsla av samhörighet? Enligt Engdahl och Larsson (2011 s. 153–154) är ett socialt nätverk betydelsefullt för både den fysiska och psykiska hälsan. Det skapar känslor av trygghet, närhet och kärlek (ibid.). Människor är sociala varelser och vi har ett behov av att känna tillhörighet, att känna gemenskap. Det kan skapas genom sociala interaktioner samt genom kollektiva identiteter där vår kultur är en byggsten.

Människan kan dock inte frigöra sig från sin kultur helt och hållet (Stier 2019 s. 80). Kultur kan alltså både vara en källa till identitet och samhörighet, likaså som kultur innehar makt. Uppsatsens teoretiska begrepp knyter därför an till varandra i relation till kultur och kulturarv – och därmed till arkivväsendet vars existens bygger på att bevara landets kulturarv.

5. Metod

Nedan presenteras metod och tillvägagångssätt för insamlande av material till denna uppsats. Till uppsatsen görs en kvantitativ enkätundersökning med frågor som berör vilka språk som arkivanställda kan erbjuda, vilka språk som erbjuds på digitala plattformar som hemsida och databas och bevarade handlingar på annat språk än svenska. Här diskuteras även urval och etiska överväganden som dykt upp i relation till studien, främst vid insamlandet av material. Slutligen redovisas genomförandet av analysprocessen.

5.1 Kvantitativ metod

Det fokusområde som genomsyrar hela denna uppsats är språk som verktyg i relationen mellan arkivväsendet och allmänheten. Språk blir med andra ord en intressant egenskap i sammanhanget. Enligt Barmark och Djurfeldt (2020 s. 35) är en enkätundersökning intressant vid frågor om egenskaper, åsikter, erfarenheter eller beteenden. De delfrågor som presenteras i uppsatsen är dessutom av mätbar karaktär vilket lämpar sig vid en kvantitativ studie (Trost & Hultåker 2016 s. 23; Ahrne & Svensson 2022 s. 10; Berggren & Skansholm 2022 s. 43). Dessa mätbara frekvenser utgör grund för att kunna besvara uppsatsens huvudfråga: *Hur kan språket som verktyg stärka relationen mellan arkivväsendet och brukaren?* I syfte att nå en större grupp respondenter har därför en enkätundersökning valts som metod för denna studie. Dessutom ger kvantitativa studier en inblick i fenomen i samhället på generell nivå, detsamma gäller för sociologiska perspektiv, som används som teoretiska grundpelare i denna uppsats.

Den ursprungliga intentionen för denna uppsats var att, utöver att skicka en enkätundersökning till arkivanställda, även skicka en annan enkät till tre kontrollgrupper för att spegla allmänheten. Dessa grupper förväntades innehålla människor som identifierar sig med ett annat språk utöver svenska, närmare bestämt med arabiska, samiska eller svenskt teckenspråk. Dessa tre språk valdes ut då arabiska är det näst största språket i Sverige (Institutet för språk och folkminnen 2022; Hallberg 2023 s. 9), samiska är ett av Sveriges nationella minoritetsspråk (Sveriges riksdag 2024) och teckenspråket eftersom det enligt 9 § Språklagen (SFS 2009:600) särskilt ska skyddas och främjas av allmänheten. Dessvärre fick detta inslag i uppsatsarbetet strykas på grund av den tidsbegränsning som finns när en masteruppsats ska skrivas. I stället kommer detta diskuteras vidare under rubriken *8.1 Vidare forskning*.

5.1.1 Enkätundersökning

Vid konstruerandet av enkäten (se bilaga 2) bistår Barmark och Djurfeldt (2020 s. 50, s. 61) med råd om att använda ett enkelt och korrekt språk, att enbart ställa en fråga i taget, att formulera sig så kortfattat som möjligt, att undvika negationer samt att hålla enkäten så kort som möjligt. Dessutom informerar Trost och Hultåker (2016, s. 68) att “[e]n av huvudreglerna för frågeformulär är att de skall vara lätta att besvara...” Jag använde dessa råd som vägledning, vilket resulterade i en enkät bestående av 13 frågor. Tre av dessa frågor (fråga 10–12) omfattas av följdfrågor om respondenten väljer att svara ”ja” på grundfrågan. Enkätundersökningen avslutas sedan med en öppen fråga (fråga 13) vars syfte är att skapa utrymme för respondenternas egna tankar att nå fram. Denna typ av frågor kan med fördel ge mer information om det enskilda fallet (Barmark & Djurfeldt 2020 s. 27). Majoriteten av frågorna har fasta svarsalternativ, alltså är de högt strukturerade (Trost & Hultåker 2016 s. 58). Enkätundersökningen för denna studie är dessutom standardiserad eftersom samtliga respondenter tar del av exakt samma frågeformulär.

Jag väljer att inleda enkätundersökningen med ett fåtal frågor om respondenten och hans arbetsplats, exempelvis ålder och i vilken stad respondenten arbetar. Nämnade frågor är mindre relevanta i förhållande till uppsatsens syfte och frågeställningar. Dock ger frågan om stad en överblick kring spridning av respondenter över landet. Vad gäller frågan om ålder, vilket är den första frågan respondenten möter, anser jag kan beskrivas som en standardfråga. Enligt mina erfarenheter brukar enkätundersökningar inledas med frågor om ålder och kön. Jag har dock valt att utesluta könsfrågan, vilket motiveras under rubriken *5.3 Etiska överväganden*.

Jag formulerar resterande frågor främst utifrån uppsatsens frågeställningar, men likaså syftet. Det resulterar i frågor som berör respondentens språkkunskaper, frågor relaterade till det material som finns bevarat i respondentens arkiv och frågor relaterade till respondentens arkivs tillgänglighet på internet. Som tidigare nämnt väljer jag sedan att avsluta enkätundersökningen med en öppen fråga för att skapa utrymme för respondentens egna tankar att nå fram. Även denna fråga, *På vilket sätt tror du att flerspråkig personal kan bidra till större inkludering i relation till arkiv?*, formulerar jag utifrån syfte och frågeställningar.

Frågeformuläret skapades med enkätverktyget *Sunet Survey*. Det första utkastet skapades dock i *Google Forms*. Båda verktygen var nya för mig, vilket bidrog till beslutet att använda *Sunet Survey* eftersom Lunds universitet använder detta

program. Lunds universitet (u.å.) har skapat en användarguide på *Canvas* som jag använde flitigt, vilket var till stor hjälp. Dessutom nyttjade jag möjligheten att skriva en förtydligande kommentar under vissa frågor för att undvika förvirring hos respondenten. Under fråga 7 och 9 formulerade jag dessutom ett tydliggörande kring val av språk i svarsalternativen: *Nedan listas svenska som nationellt språk, de nationella minoritetsspråken samt de övriga största språken i Sverige (Sveriges riksdag 2024)*. Under genomförandet av en pilotstudie ifrågasatte majoriteten av respondenterna valet av språk, vilket ledde till detta förtydligande i den slutgiltiga enkäten. Eftersom denna studie utgår från Sverige, de svenska arkiven och det svenska samhället föll sig detta urval av språk passande.

5.2 Urval

Urvalet för denna studie är arkivanställda som kan tänkas komma i kontakt med allmänheten, det vill säga en yrkestitel där en del av arbetet är att möta brukaren; såsom arkivarier, arkivassistenter, arkivchefer, arkivpedagoger, receptionister och registratorer – dels inom offentlig sektor, dels inom privat sektor. Detta för att kunna jämföra resultatet de båda sektorerna emellan. Detta urval motiveras då en del av syftet är att synliggöra de språkkunskaper som kan erbjudas av arkivanställda, varpå denna målgrupp direkt berörs. Det är dock främst forskningsfrågan som styr vilken målgrupp som är av intresse för urvalet (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2022 s. 61). Likaså riktar sig delfrågorna för denna studie till anställda inom arkivväsendet som kan tänkas komma i kontakt med brukare, som dessutom har viss sakkunskap om beståndet i sitt arkiv.

I Sverige finns ett Riksarkiv med elva lokala verksamhetsplatser spridda över landet (Riksarkivet u.å.c). Enligt Förordning med instruktion för Riksarkivet (SFS 2009:1593) är Riksarkivet statlig arkivmyndighet med ett särskilt ansvar för den statliga arkivverksamheten och arkivvården. Med anledning av Riksarkivets position inom arkivväsendet anser jag att denna arkivmyndighet är lämplig som urval. Ytterligare urval av arkiv inom den offentliga sektorn är samtliga Regionarkiv. I Sverige finns 21 regioner med varsitt regionarkiv samt 290 kommuner (Sveriges kommuner och regioner 2022). Regionarkiv valdes framför kommunarkiv dels med anledning av omfånget, dels med anledning att Regionarkiven främst tillhandahåller patientjournaler och därmed möter den breda allmänheten med olika bakgrund och nationaliteter.

Urvalet av arkiv inom den privata sektorn är de tre största nationella ideella arkivinstitutionerna, vilket enligt Riksarkivet (2019) är Arbetarrörelsens arkiv och

bibliotek, Centrum för näringslivshistoria och TAM-arkivet. Därutöver ingår samtliga arkiv som är medlemmar hos Föreningen Sveriges Länsarkivarier (FSLA) i urvalet för den privata sektorn. FSLA har 25 medlemsarkiv (Föreningen Sveriges Länsarkivarier u.å.). Samtliga arkiv inom privat sektor som ingår i urvalet är medlemmar i Svenska Arkivförbundet, vilket är ett förbund som arbetar för att stärka, utveckla och företräda den enskilda arkivsektorn (Svenska Arkivförbundet u.å.). Denna avgränsning görs dels av tidsmässiga skäl, dels med anledning av att Svenska Arkivförbundet har cirka 140 medlemmar (ibid.). Med en redan existerande grupp av arkiv som gått samman inom FSLA, underlättar det urvalet av Svenska Arkivförbundets medlemmar.

5.3 Etiska överväganden

Det första respondenterna fick ta del av inför enkätundersökning var ett e-postmeddelande (se bilaga 1) innehållande information om uppsatsens syfte, målgrupp, enkätens omfång samt kontaktuppgifter till mig och aktuell handledare. Därutöver informerades respondenterna om frivilligt deltagande, att deltagandet när som helst kunde dras tillbaka samt om anonymitet – tre viktiga etiska aspekter att informera sina respondenter om (Trost & Hultåker 2016 s. 47; Barnmark & Djurfeldt 2020 s. 79–81; Berggren & Skansholm 2022 s. 73; Svensson & Ahrne 2022 s. 36). Denna information upprepades på nytt för de respondenter som sedan valde att klicka på länken för att komma till aktuell enkätundersökning (se bilaga 2), ett försök till att säkerställa att respondenterna förstått sina rättigheter.

Ytterligare en viktig etisk aspekt att ta hänsyn till är en persons integritet (Franzke et al. 2019 s. 18; Barnmark & Djurfeldt 2020 s. 81). Därutöver ger Ejlertsson (2019 s. 36) tipset att undvika frågor som kan bedömas känsliga, närgångna eller påträngande. I enkäten har därför frågor om kön uteslutits, vilket varit ett aktivt val. Dels för att undvika att människor som inte definierar sig som man eller kvinna ska behöva fylla i ett svarsalternativ som kan upplevas kränkande, dels för att en fråga om könstillhörighet inte kunde motiveras för denna enkätundersökning.

Enkäten innehåller en sista fråga som inte är en del av undersökningen, nämligen respondenternas möjlighet att skriva en e-postadress dit den slutgiltiga uppsatsen bifogas. Det är främst i relation till denna fråga som respondenternas identitet skulle kunna avslöjas eftersom många e-postadresser inom en verksamhet ofta är konstruerat likt förnamn.efternamn@verksamhet.se. Denna typ av e-postadress räknas som en personuppgift eftersom den kan knytas till en fysisk person (Ejlertsson 2019 s. 32; Integritetsskyddsmyndigheten 2024b). Ett syfte med

dataskyddsförordningen (GDPR) är ”att skydda enskildas grundläggande rättigheter och friheter, särskilt deras rätt till skydd av personuppgifter” (Integritetsskyddsmyndigheten 2024a). Genom att upplysa respondenterna att denna specifika fråga är frivillig, om att materialet raderas efter godkänd uppsats samt att enbart jag som författare till denna studie har tillgång till det insamlade materialet kan konfidentialitet styrkas. Det innebär att dessa uppgifter inte sprids vidare och att de skyddas från obehöriga (Vetenskapsrådet 2017 s. 40).

5.4 Analysprocess

För denna studie separeras analysprocessen under två rubriker: 6. *Resultat* samt 7. *Analys*. Detta dels för att tydliggöra för läsaren, dels för att särskilja redovisningen av empirin och tolkningen av empirin. Under rubrik 6. *Resultat* organiseras och redovisas studiens insamlade data. Under rubrik 7. *Analys* förklaras, jämförs och tolkas det redovisade resultatet utifrån studiens teorier, det vill säga ur sociologiska perspektiv med fokus på begreppen makt, identitet och samhörighet. Analysen genomförs sakligt och objektivt, vilket bör göras både enligt Berggren och Skansholm (2022 s. 83) och Rennstam och Wästerfors (2022 s. 256). Mina egna tankar och reflektioner som författare till denna uppsats synliggörs i stället under rubriken 8. *Slutdiskussion*.

5.4.1 Att organisera data

Jag skickade enkätundersökningen via e-post den 28 februari 2024 till 51 funktionsadresser tillhörande 22 arkiv inom offentlig sektor och 28 arkiv inom privat sektor. Jag skickade ut en påminnelse den 18 mars och enkäten var öppen fram till den 31 mars 2024. Jag var även i telefonkontakt med Riksarkivet vid två tillfällen i ett försök att få min enkät att skickas vidare till tänkbara respondenter. Enkätundersökningen resulterade i svar från 67 respondenter som tillsammans representerade 29 arkiv – 17 arkiv inom offentlig sektor samt 12 arkiv inom privat sektor.

Datainsamlingen från enkätundersökningen exporterades från *Sunet Survey* till en Excel-fil, vilket användes som grund för att koda och organisera studiens insamlade data i programmeringsspråket *R* (R Core Team 2021). *R* används för statistisk analys och därför ett passande verktyg för att tolka studiens data. För denna process fick jag mycket hjälp av en vän som behärskar detta programmeringsspråk. Vid ett par tillfällen bad vi *ChatGPT* om hjälp, främst för att ta fram specifika funktioner i *R*. Ett exempel var när *ChatGPT* gav förslag på vilka funktioner som kan användas när en specifik färg önskas i en figur. Med hjälp av *R* skapades sedan samtliga

figurer och tabeller som förekommer i uppsatsen. De färgkombinationer som valts i figurena är anpassade för personer med färgblindhet.

En stor del av kodningen av data var att ordna och strukturera respondenternas svar för att sedan kunna sammanslå datan till antingen individnivå eller arkivnivå. Bland annat hade samma arbetsplats olika stavingar, vilket programmeringsspråket *R* (R Core Team 2021) inte klarar av att hantera och behövde därför åtgärdas. Ytterligare ett exempel var när två av respondenterna som arbetade på samma arbetsplats hade markerat olika gällande offentlig eller privat sektor. Efter att ha undersökt via internet, ändrade vi detta manuellt. Jag misstänker en feltryckning, då aktuellt arkiv tillhör den privata sektorn och dessa två respondenter hör därav till denna sektor. Likaså fanns ett antal kommentarer kopplade till fråga 7, 9 och 11 i enkätundersökningen, vilket sammanställdes och resulterade i några nya kolumner (se bilaga 3). Denna del av kodningen var därför nödvändig för att kunna framställa relevanta resultat från datainsamlingen.

6. Resultat

Nedan presenteras de resultat som framkommit från datainsamlingen. Resultaten redovisas på individnivå alternativt på arkivnivå med hjälp av tabeller och figurer. Alla resultat kommer inte att redovisas under denna rubrik, utan enbart relevanta resultat i förhållande till uppsatsens syfte och frågeställningar. Läsaren som är intresserad av de fullständiga resultaten kan i stället ta del av antalet svar per fråga och respondent under bilaga 3.

6.1 Individnivå

Figur 1. Arbetar du inom offentlig eller privat sektor? Figur på individnivå (antal respondenter som svarade = 67 (n=67)).

Figur 1 sammanställer inom vilken sektor samtliga respondenter arbetar, varav 44 arbetar på ett arkiv inom offentlig sektor och 23 arbetar på ett arkiv inom privat sektor. Majoriteten av respondenterna representerar alltså den offentliga sektorn, närmare bestämt 65,7 %.

Tillsammans representerar de 67 respondenterna 29 arkiv, varav 17 arkiv inom offentlig sektor och 12 arkiv inom privat sektor. Tre av respondenterna har valt att avstå från att besvara fråga 3, *Vad heter din arbetsplats?*, varav samtliga arbetar inom offentlig sektor. Det innebär att tre svar saknar nödvändig information för att kunna redovisa vilket eller vilka arkiv dessa tre

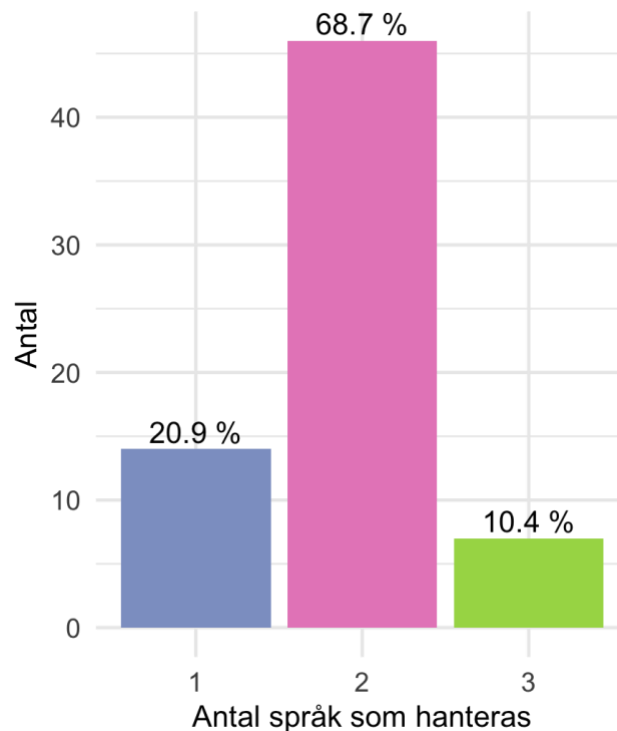
respondenter representerar. Dessa svar innebär ett internt bortfall. Med internt bortfall menas att "...information saknas på någon enskild variabel, alltså när en respondent inte besvarat samtliga frågor" (Barmark & Djurfeldt 2020 s. 74). För att ge ett så korrekt resultat som möjligt, faller svaren från dessa tre respondenter bort vid resultat som redovisas på arkivnivå.

Majoriteten av arkiven som representeras har enbart en respondent (se bilaga 3, fråga 3). Regionarkivet för Västra Götalandsregionen och Göteborgs stad är överrepresenterade med sina 15 respondenter. Riksarkivet har enbart en respondent, vilket innebär att övriga 43 respondenter som arbetar inom offentlig sektor arbetar inom ett av Sveriges Regionarkiv. Värt att notera är att Kommunalförbundet Sydarkivera representerar Regionarkivet Region Blekinge. Inom den privata sektorn har Skånes Arkivförbund flest respondenter, närmare bestämt fyra.

I tabellen nedan (tabell 1) visas den yrkestitel de arkivanställda har bland respondenterna. Fyra av respondenterna som kategoriseras under yrkestiteln arkivassistent skrev i kommentarsfältet på fråga 5, *Vad är din yrkestitel?*, att deras yrkestitel är arkivadministratör. Det framgår dock från en av kommentarerna att uppgifterna för en arkivassistent och en arkivadministratör är desamma. Av denna anledning är dessa fyra respondenter fortsatt kategoriserade under yrkestiteln arkivassistent.

Tabell 1. Vad är din yrkestitel? Tabell på individnivå (n=67).

Yrkestitel	Antal svar	%
Arkivarie	39	58.2
Arkivassistent	12	17.9
Arkivhandläggare	2	3
Arkivpedagog	1	1.5
Arkivtekniker	1	1.5
Chef	10	14.9
Kundtjänsthandläggare	1	1.5
Registrator	1	1.5

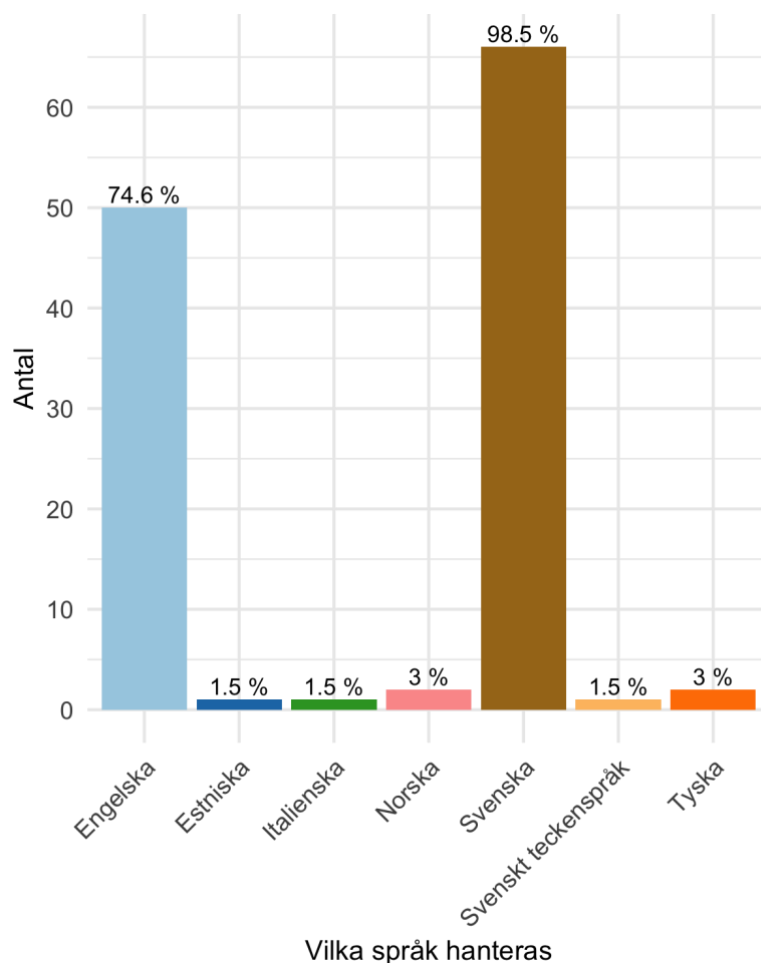

Figur 2. Hur många språk hanterar du? Figur på individnivå (n=67).

Figur 2 illustrerar antal språk som respondenterna upplever att de hanterat. *Hanterat* innebär att tala och skriva obehindrat, det vill säga att behärska ett språk. 14 av respondenterna (20,9 %) behärskar ett språk, 46 av respondenterna (68,7 %) behärskar två språk och sju av respondenterna (10,4 %) behärskar tre språk. Detta resultat redovisas på individnivå eftersom språket är knutet till respondenten snarare än till representerat arkiv.

Figur 3 (se nedan) sammanställer vilka språk som respondenterna behärskar. Resultatet visar att de flesta respondenter (98,5 %), med ett undantag, behärskar det svenska språket. Därutöver är det främst engelska som respondenterna behärskar, vilket 50 av respondenterna (74,6 %) markerat. Norska och tyska behärskas av 3 % (n¹=2) av respondenterna. Estniska, italienska och svenskt teckenspråk behärskas av en respondent per språk.

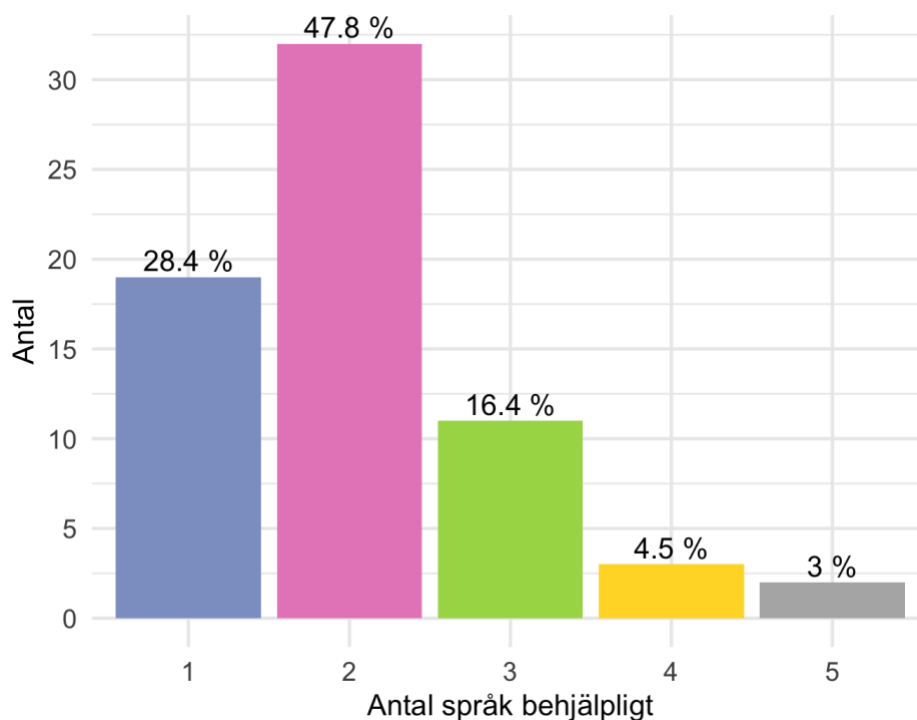
¹ n= antal respondenter.

Figur 3. Vilka språk hanterar du? Figur på individnivå (flera svar tillåtna, n=67).

I enkätundersökningen (se bilaga 2) som respondenterna fick ta del av finns 19 språk uppräddade som svarsalternativ till fråga 7, *Vilka språk hanterar du?* Bland dessa 19 språk finns svenska, Sveriges fem nationella minoritetsspråk, svenskt teckenspråk, och de 12 största språken i Sverige (Sveriges riksdag 2024). Det här urvalet gör det möjligt för denna uppsats att inkludera både stora delar av Sveriges befolkning, och de nationellt erkända minoritetsgrupperna. Svenskt teckenspråk är visserligen inte erkänt som ett nationellt minoritetsspråk. Dock representeras även detta språk bland de 19 språken i fråga 7 eftersom det enligt 9 § Språklagen (SFS 2009:600) särskilt ska skyddas och främjas av allmänheten.

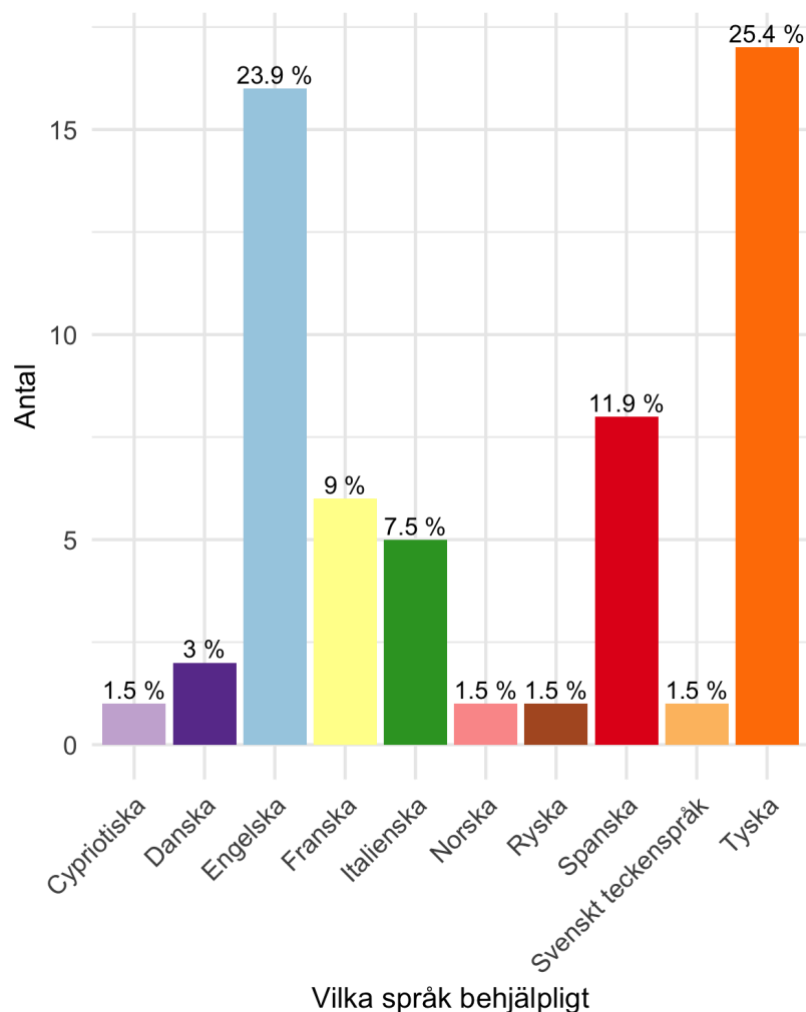
Som tidigare nämnt är arabiska det näst största språket i Sverige (Institutet för språk och folkminnen 2022; Hallberg 2023 s. 9), vilket ingen av respondenterna behärskar. Likaså är det ingen respondent som behärskar något av landets fem nationella minoritetsspråk, det vill säga finska, jiddisch, meänkieli, romani och samiska. Det finns dock en respondent som behärskar svenskt teckenspråk, där det även framkommer i ett kommentarsfält att detta är hens förstaspråk.

Figur 4. Hur många språk kan du vara behjälplig på? Figur på individnivå (n=67).

Figur 4 redovisar antal språk som respondenterna upplever att de kan vara behjälpliga på. *Behjälplig* innebär att ha tillräckligt grundläggande kunskaper i ett språk för att kunna nyttja detta vid behov. Nästan hälften av respondenterna (n=32) kan vara behjälplig på två språk. 19 av respondenterna (28,4 %) kan vara behjälplig på ett språk, medan elva av respondenterna (16,4 %) kan vara behjälplig på tre språk. Ett fåtal respondenter kan vara behjälplig på fler än tre språk, närmare bestämt tre personer (4,5 %) som behärskar fyra språk hjälpligt och två personer (3 %) som behärskar fem språk hjälpligt.

Antal behjälpliga språk (figur 4) är separerat från figur 2, *Hur många språk hanterar du?* Det innebär att figur 4 enbart redovisar sådana språk som respondenterna inte behärskar till fullo, dock att de behärskar ett språk tillräckligt för att känna sig bekväma att nyttja språket om så är nödvändigt. Även resultatet som figureras i figur 4 redovisas på individnivå med samma motivering som för språk som respondenterna hanterar, nämligen att språket är knutet till respondenten snarare än till representerat arkiv.

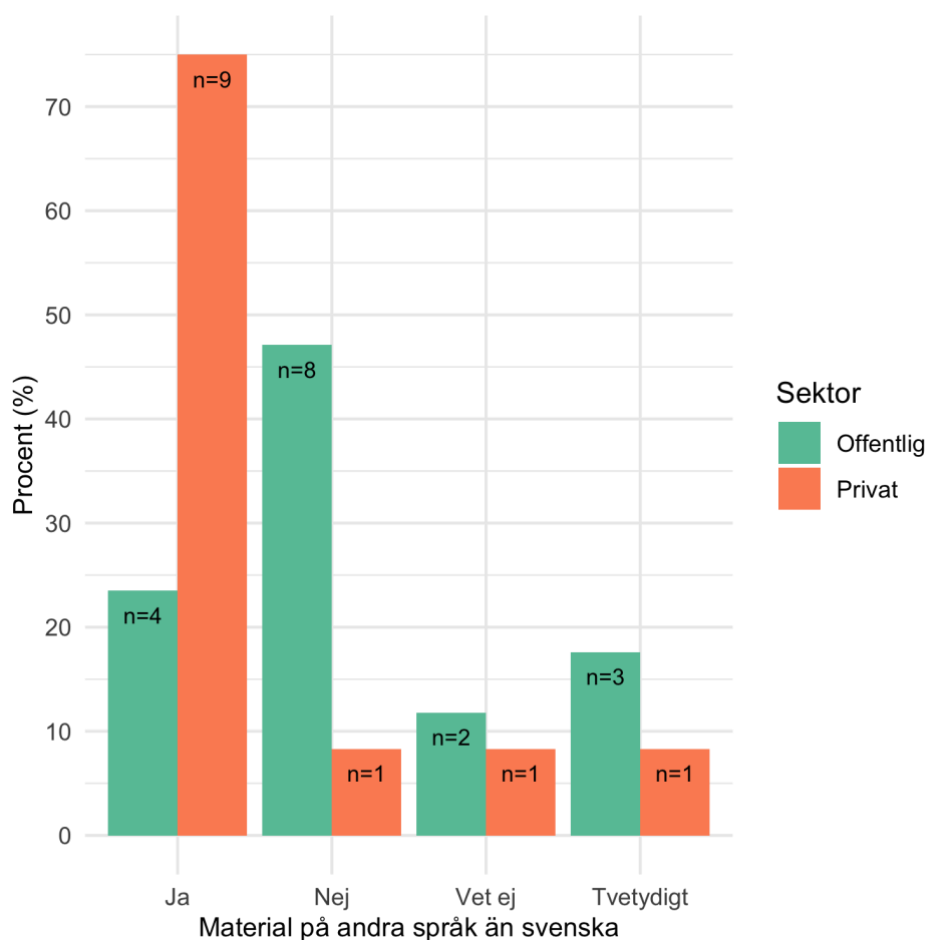
Figur 5. Vilka språk kan du vara behjälplig på? Figur på individnivå (flera svar tillåtna, n=67).

Figur 5 sammanställer vilka språk som respondenterna kan vara behjälpliga på, det vill säga ha grundläggande kunskaper i ett språk för att kunna nyttja detta vid behov. Resultatet visar att tyska (n=17, 25,4 %) och engelska (n=16, 23,9 %) behärskas hjälpligt av cirka en fjärdedel per språk. Åtta av respondenterna (11,9 %) kan vara behjälpliga på spanska, sex av respondenterna (9 %) kan vara behjälpliga på franska och fem av respondenterna (7,5 %) kan vara behjälpliga på italienska. Ett märkbart mindre antal respondenter kan vara behjälpliga på danska (n=2, 3 %) medan cypriotiska, norska, ryska och svenskt teckenspråk behärskas hjälpligt av en respondent per språk.

Likt sammanställningen för vilka språk som respondenterna hanterar (figur 3), är det ingen av respondenterna som hjälpligt kan nyttja arabiska – det vill säga Sveriges näst största språk. Likaså är det ingen av respondenterna som hjälpligt kan nyttja något av landets nationella minoritetsspråk. Däremot är det en respondent

som behärskar det svenska teckenspråket hjälpligt. Observera att även de olika språken som hanteras (figur 3) respektive behärskas hjälpligt (figur 5) är separerade från varandra. Det innebär att de språk som illustreras i figur 3 enbart är sådana språk som behärskas till fullo, medan de språk som illustreras i figur 5 enbart är sådana språk som respondenterna anser att de kan nyttja hjälpligt vid behov, trots att de inte behärskar språket till fullo.

6.2 Arkivnivå

Figur 6. Bevarar ditt arkiv material med innehåll på annat språk än svenska? Figur på arkivnivå. Tvetydigt innebär de arkiv vars representanter gett blandat svar ja eller nej (n anger antal arkiv inom varje kategori), (totalantal arkiv = 29).

Figur 6 sammanställer hur många arkiv som bevarar material med innehåll på annat språk än svenska. Notera att y-axeln i denna figur illustrerar procent (%) i stället för antal. Detta för att redovisa resultatet med en så visuell korrekt figur som möjligt eftersom antalet offentliga arkiv (17) är större än antalet privata arkiv (12). Detta

resultat redovisas på arkivnivå eftersom bevarat material är knutet till arkivet snarare än till den enskilda arkivanställda.

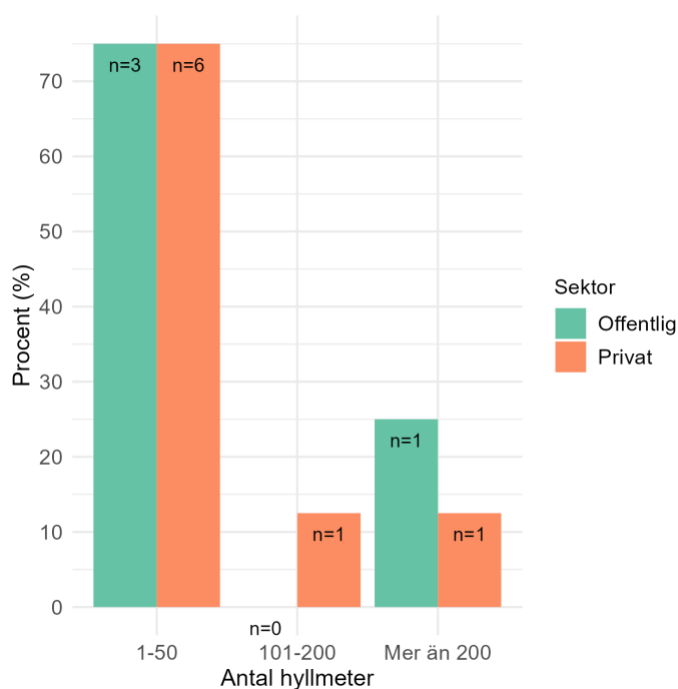
Resultatet (figur 6) visar att 75 % av representerade arkiv inom privat sektor bevarar material med innehåll på annat språk än svenska, jämfört med 23,5 % av representerade arkiv inom offentlig sektor. Nästan hälften av de representerade offentliga arkiven (47,1 %) bevarar inte material på annat språk än svenska, vilket också är fallet för 8,3 % av representerade arkiv inom den privata sektorn. Respondenterna från två arkiv inom den offentliga sektorn (17,6 %) respektive ett arkiv inom den privata sektorn (8,3 %) vet inte om de bevarar material med innehåll på annat språk än svenska. Slutligen visar resultatet att tre offentliga arkiv (17,6 %) respektive ett privat arkiv (8,3 %) är tvetydiga i sitt svar. Det innebär att respondenter som representerar samma arkiv har fyllt i motsägelsefulla svar, alltså blandade ”ja”- och ”nej”-svar. Det går därför inte att uttala sig i aktuell fråga för dessa arkiv. I ett fall har vissa respondenter som representerar samma arkiv svarat ”ja” medan andra svarat ”vet ej”. I detta fall används svaren från den/de respondenter som svarat med säkerhet, det vill säga ”ja”.

En av följdfrågorna till fråga 10 (se bilaga 2) lyder: *Är materialet med innehåll på annat språk än svenska förtecknat?* Denna fråga skulle enbart besvaras av de respondenter som markerat ”ja” i grundfrågan, det vill säga om arkivet bevarar material på annat språk än svenska. Figur 6 illustrerar att det rör sig om 13 arkiv – fyra inom offentlig sektor samt nio inom privat sektor. De arkiv som kategoriseras under ”tvetydigt” faller bort för att kunna skildra ett så konsekvent resultat som möjligt. Nedanstående tabell (tabell 2) visar att samtliga offentliga arkiv förtecknat det bevarade materialet med innehåll på annat språk än svenska, likaså majoriteten av arkiven inom privat sektor. Det är dock två arkiv inom den privata sektorn vars respondenter gett motsägelsefulla svar, varav dessa resulteras som ”tvetydigt”.

Tabell 2. Är materialet med innehåll på annat språk än svenska förtecknat? Tabell på arkivnivå (n=13).

Sektor	Svar	Antal arkiv	%
Offentlig	Ja	4	100
Privat	Ja	7	77.8
Offentlig	Tvetydigt	0	0
Privat	Tvetydigt	2	22.2

Den andra följdfrågan till fråga 10 (se bilaga 2) lyder: *Hur mycket material med innehåll på annat språk än svenska rör det sig om?* Likaså skulle även denna fråga besvaras enbart av de respondenter som svarat ”ja” i grundfrågan, det vill säga om arkivet bevarar material på annat språk än svenska. 13 arkiv (se figur 6) bevarar denna typ av material. Det är dock ett arkiv tillhörande den privata sektorn vars respondent inte har markerat hur mycket material det rör sig om, varför enbart 12 arkiv representeras i denna fråga (se figur 7).

Figur 7. Hur mycket material med innehåll på annat språk än svenska rör det sig om? Figur på arkivnivå (n anger antal arkiv inom varje kategori), (totalantal arkiv = 12).

Figur 7 sammanställer hur mycket material med innehåll på annat språk än svenska representerade arkiv bevarar. Majoriteten av arkiv inom de båda sektorerna (75 %) bevarar material som ryms inom 1–50 hyllmeter. Ett arkiv (12,5 %) inom privat sektor bevarar material som ryms inom 101–200 hyllmeter. Slutligen bevarar ett offentligt arkiv (25 %) respektive ett privat arkiv (12,5 %) material med innehåll på annat språk än svenska som kräver mer än 200 hyllmeter.

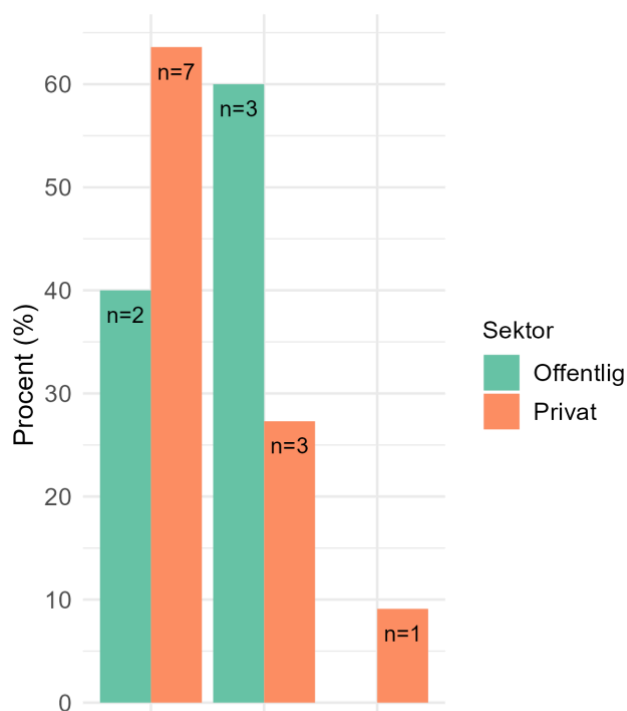
I tabellen nedan (tabell 3) visas hur många arkiv som har en egen hemsida som är öppen för allmänheten. Av de 29 arkiv som representeras är det två arkiv inom offentlig sektor (11,8 %) vars respondenter lämnat ett tvetydigt svar. Majoriteten av arkiven inom privat sektor (91,7 %) har en egen hemsida, jämfört med 29,4 % av arkiven inom offentlig sektor. Över hälften av de offentliga arkiven (58,8 %) har ingen egen hemsida. Enbart ett arkiv inom privat sektor (8,3 %) saknar hemsida. Däremot ska tilläggas att många Regionarkiv har hemsidor som är integrerade i respektive regions webbplats, det vill säga i den organisation de ingår i. Vid utformandet av enkätundersökningen missade jag att ta hänsyn till detta faktum,

vilket påverkar resultatet. Läsaren bör ta detta i beaktande när hen tolkar denna del av min studie.

En respondent som svarat ”ja” skrev i ett kommentarsfält att hen var osäker om hen förstått frågan korrekt. I detta fall finns fler respondenter som arbetar på samma arkiv inom offentlig sektor, vilket samtliga svarat ”nej” på frågan. Med grund i kollegornas svar i förhållande till kommentaren, har detta arkiv kategoriserats som ett arkiv som inte har en egen hemsida.

Tabell 3. Har ditt arkiv en egen hemsida som är öppen för allmänheten? Tabell på arkivnivå (n=29).

Sektor	Hemsida	Antal arkiv	%
Offentlig	Ja	5	29.4
Privat	Ja	11	91.7
Offentlig	Nej	10	58.8
Privat	Nej	1	8.3
Offentlig	Tvetydigt	2	11.8
Privat	Tvetydigt	0	0

Figur 8. Hur många språk erbjuds på hemsidan? Figur på arkivnivå. 1 språk=svenska, 2 språk=svenska och engelska, 3 språk=svenska, engelska och finska (n anger antal arkiv inom varje kategori), (totalantal arkiv = 16).

Figur 8 sammanställer hur många språk som erbjuds på den egna hemsidan. Med *erbjuds* innebär möjligheten att ställa om hemsidan till annat språk än svenska. Detta resultat bygger på ovanstående resultat (se tabell 3). Det är enbart 16 arkiv som har en egen hemsida öppen för allmänheten. Det är därför resultatet från dessa 16 arkiv som redovisas i figur 8.

Sju arkiv inom privat sektor (63,6 %) respektive två arkiv inom offentlig sektor (40 %) kan enbart erbjuda svenska.

Tre arkiv inom offentlig sektor (60 %) respektive tre arkiv inom privat sektor (27,3 %) kan erbjuda svenska och engelska på sin hemsida. Ett arkiv inom privat sektor (9,1 %) kan erbjuda tre språk, svenska, engelska och finska, för allmänheten att välja mellan på arkivets egen hemsida.

I enkätundersökningens kommentarsfält kopplad till figur 8, *Hur många språk erbjuds på hemsidan?*, berättar en respondent som representerar ett arkiv inom privat sektor att de i nuläget utarbetar en ny hemsida och att det i den nuvarande hemsidan är det möjligt att välja svenska, engelska, finska och arabiska – dock med varierad funktion. Med anledning av denna kommentar har jag undersökt hemsidan och noterade att informationstexten om arkivet enbart finns tillgängligt på svenska och engelska. Av denna anledning faller finska och arabiska bort som tillgängliga språk i relation till detta arkiv. Likaså har en respondent som representerar ett arkiv inom offentlig sektor skrivit att arkivets hemsida kan erbjuda svenska, engelska och finska. Även detta arkiv faller bort med anledning av att respondenterna som representerar detta arkiv gav motsägelsefulla svar i grundfrågan (se tabell 3).

Tabellen nedan (tabell 4) sammanställer hur många arkiv som har en digital databas som är tillgänglig för allmänheten. Notera att närmare en fjärdedel av representerade arkiv har respondenter som har gett ett motsägelsefullt svar, därav ”tvetydigt”. Därtill har några respondenter nyttjat kommentarsfältet, där de förklarar att de syftar på Riksarkivets nationella arkivdatabas (NAD). Fråga 12, *Har ditt arkiv en digital databas som är tillgänglig för allmänheten?*, avser om arkivet har en egen digital databas med digitiserade samlingar. Efter att ha tagit del av resultatet, med hänsyn till tvetydigheten samt kommentarer, går det inte att utesluta att frågan har misstolkats. Det har med andra ord funnits ett för stort tolkningsutrymme i aktuell fråga. Insamlade data, och därmed resultat, måste därför ogiltigförklaras.

Tabell 4. Har ditt arkiv en digital databas som är tillgänglig för allmänheten? Tabell på arkivnivå (n=29).

Svar	Antal arkiv	%
Ja	10	34.5
Nej	12	41.4
Tvetydigt	7	24.1

En följdfråga till fråga 12 (se bilaga 2) lyder: *Hur många språk erbjuds i den digitala databasen?* Med *erbjuds* innebär möjligheten att ställa om databasen till

annat språk än svenska om det så önskas av brukaren. Denna fråga skulle enbart besvaras av de respondenter som markerat ”ja” i grundfrågan, det vill säga om arkivet har en digital databas som är tillgänglig för allmänheten. Det rör sig i detta fall om tio arkiv (se tabell 4).

Eftersom insamlade data, och därmed resultat, från grundfrågan ogiltigförklaras, gäller det även följdfrågan. Det är trots allt relevant att se vad resultatet visar, vilket nedanstående tabell (tabell 5) illustrerar. Majoriteten (60 %) av de representerade arkiven erbjuder enbart svenska i sin digitala databas, medan en femtedel (20 %) erbjuder både svenska och engelska. Återigen är de arkiv vars respondenter har gett motsägelsefulla svar och placeras därav som ”tvetydigt”. Ett av arkiven som är placerad som ”tvetydigt” är ett arkiv inom privat sektor varpå en respondent skriver att vissa arkiv i den digitala databasen är förtecknade på originalspråk; tyska och spanska. Utöver denna kommentar är det endast svenska och engelska som har benämnts i förhållande till digital databas.

Tabell 5. Hur många språk erbjuds i den digitala databasen? Tabell på arkivnivå (n=10).

Antal språk	Antal arkiv	%
1 språk - svenska	6	60
2 språk - svenska och engelska	2	20
Tvetydigt	2	20

6.3 Öppen fråga

Slutligen redovisas resultatet från enkätundersökningens enda öppna fråga: *På vilket sätt tror du att flerspråkig personal kan bidra till större inkludering i relation till arkiv?* Nedanstående tabell (tabell 6) visar att 21 respondenter har valt att inte besvara frågan, medan fyra respondenter besvarar frågan med ”vet ej”. 42 av respondenterna har delat med sig av sina åsikter hur flerspråkig personal kan bidra till större inkludering i relation till arkiv.

Tabell 6. På vilket sätt tror du att flerspråkig personal kan bidra till större inkludering i relation till arkiv? Tabell på individnivå (n=67).

Svar	Antal svar	%
Inget svar	21	31.3
Utförligt svar	42	62.7
Vet ej	4	6

Av de 42 respondenter som har gett ett utförligt svar benämner 26,1 % att flerspråkig personal skulle bidra till *ökad förståelse*, dels i relation till bevarat arkivmaterial, dels i relation till ömsesidighet mellan allmänheten och arkivet. En respondent uttrycker att flerspråkighet skulle bidra till "[s]törre tolerans och ömsesidig förståelse..." (respondent 15). En annan respondent påstår att som personal kunna "...berätta om arkivmaterialen på ett annat språk skapar förståelse för arkiv och vilka rättigheter och möjligheter det finns att ta del av exempelvis offentliga handlingar och kulturarv" (respondent 46). Ett antal respondenter som uttrycker tankar kring ökad förståelse uttrycker sig även om ökad tillgänglighet, vilket majoriteten av respondenterna poängterar att flerspråkig personal skulle bidra till.

Närmare bestämt 61,8 % av respondenterna som har gett ett utförligt svar benämner att flerspråkig personal skulle bidra till *ökad tillgänglighet*, däribland att nå ut till fler grupper i samhället. En respondent uttrycker att flerspråkig personal "...kan bidra till att hålla trösklar nere för forskare och allmänhet som vill ta del av arkivets innehåll" (respondent 20). Ytterligare en respondent skriver i förhållande till tillgänglighet att "[s]pråk är ju en förutsättning för tillgänglighet. Om man kan flera språk kan man ju bidra till att förstå fler personer och flera arkiv" (respondent 30). Majoriteten av respondenterna är alltså överens om att flerspråkighet öppnar upp arkiven och gör dem mer tillgängliga för allmänheten. Som respondent 70 uttrycker sig "[j]u fler språk som finns tillgängliga, ju mer tillgängliga blir arkiven."

I relation till ökad tillgänglighet genom att nå ut till fler grupper, påstår bland annat en respondent att "[f]ör att nå fler grupper i samhället och få dessa att lämna in arkiv så att arkivbeståndet speglar samtiden är det en fördel att kunna nå grupper på de språk de talar" (respondent 25). Respondent 7 instämmer i att flerspråkig personal skulle bidra till att kunna samla in fler arkiv på andra språk. En annan respondent uttrycker "[j]ag tror att det är lättare för folk att kunna ta emot samhällsinformation på sitt modersmål, alternativt ett språk de behärskar väl" (respondent 41). Ytterligare en respondent formulerar sig liknande, nämligen:

Flerspråkig personal kan ha stor betydelse för att öka tillgängligheten, skapa en mångfald i representation, förbättra kommunikationen med de som vill använda sig av arkivet, samt göra att fler känner sig välkomna och uppmuntrade att besöka och nyttja arkivet. Vidare förstärker det arkivets roll som en representativ resurs för hela samhället.

Respondent 36

Likaså berörs mångfald i förhållande till landets minoritetsspråk, bland annat genom att flerspråkig personal skulle bidra till att "[f]ler arkiv från arkivbildare på

minoritetsspråk kommer då att lämnas in och kan bli förtecknade” (respondent 47). Därtill skriver en respondent att ”[v]i skulle behöva ha tillgång till kompetens inom samiska för att möta de krav och förväntningar som finns i vår region” (respondent 31). Ytterligare ett relevant resultat för denna studie i förhållande till minoritetsspråken skildras i följande svar:

Den lilla andel arkivalier som finns vid [arkivnamnet] på ett språk som inte är svenska är främst på finska eller meänkieli. I förteckningarna framgår att flera av de arkiven inte bara förtecknats utan aktivt samlats in av en arkivarie som själv hade rötterna i [geografiskt område] och kunde språket. Flerspråkig personal kan alltså påverka vad som hamnar i arkiven och inte "bara" bidra till förståelsen och uppordnande av dem. När sedan språkkunskapen för relevant material saknas bland de anställda så blir det svårare att söka bland det som faktiskt finns. Arkivförteckningar är trots allt ofta rätt övergripande och går sällan ner på detaljnivå.

Respondent 49

En respondent yttrar att tack vare en personalstyrka som behärskar finska, har arkivet haft informationsträffar på detta språk (respondent 64). Samma respondent uttrycker att flerspråkig personal bidrar till att sammanhållningen bland sina kollegor stärks genom att ”...hjälpa varandra med att översätta och beskriva innehåll i arkiv som är på andra språk än svenska” (ibid.). Dock visar en del av resultatet att behovet av flerspråkig personal inte är särskilt stort, bland annat genom en respondent som berättar att:

Personligen arbetar jag nästan enbart med att ordna och förteckna arkivmaterial och där ser jag egentligen inget större behov av flerspråkighet eftersom andelen handlingar på andra språk än svenska är försvinnande få, än så länge.

Respondent 40

Likaså påstår ytterligare en respondent att hen arbetar på ett arkiv där ”...99,99 % av arkivets handlingar är enbart på svenska” (respondent 63). Samma respondent har enbart vid ett telefonsamtal under tre års tid behövt nyttja ett annat språk än svenska i tjänsten (ibid.). Vidare uttrycker en respondent att ”[h]ittills har vi inte behövt använda annat språk är huvudsakligen svenska och vid några tillfällen engelska” (respondent 6).

Ett fåtal respondenter yttrar nytta av att ha en hemsida med information på olika språk. Bland annat skriver en respondent att arkivet ”... borde se över [sin] hemsida så att det i alla fall finns på engelska också” (respondent 55). Respondent 3 instämmer att det skulle vara bra med information på olika språk på hemsidan, likaså som hen tillägger att ”... [i alla fall] kortfattad sådan [information] om olika sök-ingångar i arkiven” (respondent 3).

Slutligen påstår 14,3 % av de 42 respondenter som har gett ett utförligt svar att flerspråkig personal skulle bidra till en ökad förmåga att möta forskare och tillfredsställa forskningen. Bland annat yttrar en respondent att "[f]ler språk ger fler möjligheter att kunna förklara och kontextualisera arkiven för större antal forskare" (respondent 28). Samma respondent funderar på om det är nödvändigt att förstå handlingarna i sig med tanke på den goda tillgången till översättningsprogram (ibid.). Att kunna möta forskaren (eller allmänheten) som inte behärskar det svenska språket, "...är förstås en viktig aspekt för inkludering" (respondent 59).

I det stora hela visar resultatet att samtliga respondenter är överens om att flerspråkig personal skulle vara en tillgång för arkivväsendet, om än i varierande grad. Flerspråkig personal öppnar upp för inkludering, ökad förståelse och ökad tillgänglighet – både i förhållande till allmänheten och forskningen. Nedanstående svar från en respondent sammanfattar detta resultat väl:

Vi lever i ett multikulturellt samhälle och jag är övertygad om att om det fanns personal på arkiven som kan andra språk än svenska och engelska så skulle vi kunna ge bättre service, förklara varför arkiv är viktigt och att arkiv innehåller information om och till alla invånare i Sverige.

Respondent 18

7. Analys

Nedan analyseras det resultat som tidigare presenterats, främst med hjälp av uppsatsens teoretiska perspektiv och tidigare forskning. Resultatet analyseras tematiskt med grund i uppsatsens delfrågor, för att slutligen sammanflätas och diskuteras med utgångspunkt i huvudfrågan: *Hur kan språket som verktyg stärka relationen mellan arkivväsendet och brukaren?* De figurer och tabeller som refereras till i analysen finns att finna under rubrik 6. *Resultat*.

7.1 Det verbala språket

Den första delfrågan i denna uppsats lyder som följande: *Vilka språkkunskaper kan erbjudas av anställda på arkiv i Sverige?* 67 respondenter har delat med sig av sina språkkunskaper, vilket skildras i ovanstående resultat (se figur 2–5). Resultatet visar att 98,5 %, det vill säga samtliga respondenter bortsett från en, behärskar det svenska språket. Cirka en femtedel av respondenterna behärskar enbart svenska och det är enbart 10,5 % av respondenterna som behärskar andra språk än svenska och engelska. Det kan därför antas av resultatet att majoriteten av de som deltagit i denna studie har svenska som förstaspråk. Detta stödjer idén om att arkivarier, vilket majoriteten av respondenterna arbetar som (se tabell 1), är ett yrke som en homogen grupp av människor utbildar sig till. Denna studie visar att det är en homogen grupp som arbetar inom arkivväsendet, åtminstone i förhållande till språk.

Beroende på social situation kan det uppstå känslor, positiva som negativa, i relation till den kollektiva identiteten (Giddens & Sutton 2020 s. 187). En social situation där negativa känslor kan uppstå, är att som brukare möta samhällsresurser som inte kan tillgodose känslan av samhörighet på grund av exempelvis språkliga barriärer. Min studie visar att när Sveriges minoritetsgrupper med andra förstaspråk än svenska besöker arkivet, kommer deras kollektiva identitet inte att bekräftas. De anställda har inte kompetens att möta någon med ett minoritetsspråk som förstaspråk. Å andra sidan kan ursprunget till den kollektiva identiteten vara en föreställning av gemenskap, sann eller osann (Stier 2019 s. 80). Måhända att det är just på grund av denna föreställning som det är extra viktigt att skapa en känsla, en föreställning, av gemenskap genom exempelvis språk. Faktum kvarstår dock att om brukaren identifierar sig med ett minoritetsspråk kan den kollektiva identiteten komma att påverkas negativt vid ett arkivbesök.

Å andra sidan visar en del av min studie att arkivanställda har behövt nyttja ett annat språk än svenska avsevärt få gånger i tjänsten. En möjlig tolkning, fortfarande ur perspektivet kollektiv identitet, kan i stället vara att en brukare i arkivet vill bli bemött på svenska – det är i detta land vi bor och här talar vi svenska som gemensamt språk. Denna tolkning bekräftas av Bomström Aho (2020 s. 15) studie där nyanlända gymnasieelever vill tillhöra skolans gemenskap och därför vill lära sig det svenska språket för att kunna nå denna tillhörighet. Att förutsätta att en individ inte vill (eller kan) bemötas på svenska kan definieras som den klassiska maktens term *vi och dem*, det vill säga att klassificera och kategorisera (Engdahl & Larsson 2011 s. 112; Stier 2019 s. 116; Börjesson & Rehn 2022 s. 16). Att inte erkänna samtliga brukare den gemenskap, den kollektiva identitet, det innebär att tala svenska medför ett antagande att den som har svenska som förstaspråk är ”den ”naturliga” norm från vilken alla andra etniska minoriteter avviker” (Gittens & Sutton 2020 s. 417).

Visserligen är språk en betydande del av en persons identitet och känsla av samhörighet (Ly 2018 s. 18). Att i tjänsten kunna möta en brukare som talar ett minoritetsspråk bidrar till respekt och hänsyn (ibid.). Dessutom är det möjligt att skapa välkomnande miljöer om de anställda behärskar flera språk (Ibache 2019 s. 27). Bristen på språkkunskaper hos arkivanställda kan då tolkas ur ett maktperspektiv som social exkludering. Det innebär att vissa människor ”berövas möjligheten att delta fullt ut” i samhället (Gittens & Sutton 2020 s. 339). Att befinna sig i en miljö som uppfattas icke välkomnande för brukaren leder till ett minskat intresse att återvända. Arkivet är en samhällsresurs som ska vara tillgängligt för allmänheten, varpå det blir arkivets uppgift att skapa en välkomnande miljö. Ur detta perspektiv kan språket fungera både likt en inkluderingsport men även som ett verktyg för exkludering.

Resultatet av min studie visar 12 språk som antingen behärskas eller kan nyttjas hjälpligt bland de arkivanställda. Kollegialt kan de då ta hjälp av varandras språkkompetenser. Makt kan bestå i den mänskliga förmågan att ”handla i samförstånd” (Engdahl & Larsson 2011 s. 107). Utifrån denna synvinkel kan makt i stället urskiljas likt en grupp tillhörighet som binder samman människor (ibid.). Detta samförstånd visas i min studie, då en respondent uttrycker att kollegorna hjälper varandra att översätta och beskriva material i arkivet som är på andra språk än svenska (respondent 64, se resultat s. 43). De anställda skapar då ett nätverk (Engdahl & Larsson 2011 s. 151), en typ av samhörighet för att möta fler grupper i samhället. Genom detta nätverk kan arkivanställda ta del av flera språk, vilket enligt

Benzehaf (2023 s. 1158) bidrar till att en människas kulturella identitet vidgas. Att som anställd på en av landets kulturinstitutioner kunna vidga sin syn på kultur genom språk kan i sin tur leda till lyhördhet inför kulturella minoriteter.

Mitt resultat visar att väldigt få arkivsanställda behärskar ett annat språk än svenska och engelska (se figur 3). Eftersom kunskap och makt är starkt sammanflätande (Engdahl & Larsson 2011 s. 89; Giddens & Sutton 2020 s. 576; Börjesson & Rehn 2022 s. 49) innehar arkivsanställda med störst språkkunskaper, också störst makt. Mitt resultat skulle därför kunna innebära att arkivsanställda ofta hamnar i beroendeställning till kollegor som behärskar ett språk som de själva inte behärskar. Det är också värt att notera att de som behärskar majoritetsspråket, det vill säga svenska, ändå utövar störst makt.

7.2 Det bevarade språket

Den andra delfrågan i denna uppsats lyder som följande: *Hur mycket material finns i svenska arkiv på ett annat språk än svenska?* 29 arkiv representeras, varav 17 inom offentlig sektor och 12 inom privat sektor. Respondenterna som representerar dessa arkiv har delat med sig av information om arkivets material på ett annat språk än svenska, vilket skildras i ovanstående resultat (se figur 6–7, tabell 2).

Resultatet för min studie visar att en betydligt större andel av arkiven inom privat sektor bevarar material på andra språk än svenska. Vad beror det på? En tolkning är att titta på arkivets identitet. Platser har identiteter samtidigt som de också formar sina invånares identiteter (Brekhus 2020 s. 149). I detta fall är platsen arkivet och invånarna är brukarna. Arkiv inom offentlig sektor har lagar och föreskrifter att förhålla sig till, vilket inte är fallet i samma utsträckning för arkiv inom den privata sektorn. Arkiv inom privat sektor kan därför vara mer öppna för vilka arkivbildare vars samlingar de väljer att bevara. Det ska dock tilläggas att de arkiv inom offentlig sektor som finns med i denna studie främst utgörs av Regionarkiv, där en stor del av beståndet består av journalhandlingar vilket domineras av svenska handlingar.

Därtill framkommer det i resultatet att några respondenter från den offentliga sektorn inte ser behovet av flerspråkig personal i förhållande till ordnandet och förtecknandet av arkivmaterialet, eftersom andelen handlingar på andra språk än svenska inte existerar. Dock är det ytterligare en respondent från den offentliga sektorn som uttrycker att de få arkivhandlingar som finns på annat språk än svenska är sådant som aktivt samlats in av en arkivarie som talar språket och har ett ursprung

i detta arv. Det kan därför antas att arkivarien haft ett personligt engagemang att samla in och bevara dessa handlingar.

Vem bär på makten att avgöra vad som bevaras för samtiden och inför framtiden? Makt är inget som människor i sig besitter, utan snarare ett fenomen som sker i en relation (Börjesson & Rehn 2022 s. 19; Engdahl & Larsson 2011 s. 94). En tolkning är att uppmärksamma relationen mellan arkivarien och arkivmaterialet. Själva maktbegreppet styrs av vem som är beroende av vem i en relation (Engdahl & Larsson 2011 s. 94). Arkivmaterialet är beroende av arkivarien – att hen samlar in, ordnar och förtecknar och tillgängliggör det. Utan arkivarien skulle arkivmaterialet inte bevaras med samma omsorg, och inte värsta fall inte bevaras över huvud taget. På så vis har arkivarien makt att avgöra vad som bevaras för samtiden och inför framtiden.

Låt oss återvända till antagandet att arkivarier kan ha ett personligt engagemang att samla in och bevara en viss typ av handlingar. Makt dyker oftast upp i de sammanhang där det går att urskilja orättvisa (Börjesson & Rehn 2022 s. 84). Sjögren Zipsane (2016 s. 26) påstår att många samhällsgrupper ”är osynliggjorda i arkiven.” Ytterligare en tolkning är att arkivarier som engagerar sig i insamlandet av material upplever en orättvisa i vad som representeras i arkiven. Här vill jag göra en koppling till den personliga identiteten, vilket enligt Stier (2019 s. 62) bland annat består av den kollektiva identiteten i form av exempelvis kultur. Genom att den engagerade arkivarien har makten att avgöra vad som bevaras i arkivet, kan hen även påverka att den kollektiva identiteten förstärks eller försvagas – vilket i sin tur påverkar känslan av samhörighet till sitt kulturarv.

Min studie visar att arkivmaterialet på annat språk än svenska är förtecknat hos samtliga representerade arkiv inom offentlig sektor och bland majoriteten av representerade arkiv inom privat sektor (se tabell 2). Att som anställd ha multipla språkkunskaper stärker arbetet genom att kunna hantera material på olika språk (Ibache 2019 s. 27). Resultat och analys gällande det verbala språket väcker dock frågan – vilka språk är det som representeras i arkivet? Det är främst material på engelska och tyska, möjligtvis även danska och norska som liknar svenskan, som kan förtecknas enligt resultatet. Dessutom visar resultatet att närmare hälften av arkiven inom offentlig sektor inte bevarar material på annat språk än svenska. Åter igen berörs maktperspektivet gällande kategorisering. Enligt Stier (2019 s. 140) orsakar kategoriseringstänket *vi och dem* en ”stereotypisk uppfattning att Sverige fortfarande är etniskt, kulturellt och religiöst homogent.” Ur detta perspektiv är en

tolkning av min studie att denna stereotypiska uppfattning existerar, vilket visar sig i de bevarade samlingarna, åtminstone i förhållande till språk.

Likaså är en tolkning att resultatet gällande antal hyllmeter med innehåll på annat språk än svenska illustrerar ovanstående kategorisering. 75 % av samtliga arkiv inom båda sektorerna har mellan 1–50 hyllmeter arkivmaterial på annat språk än svenska (se figur 7). Ur ett identitetsperspektiv kan antal hyllmeter upplevas tämligen ynkelig, framför allt eftersom människans biografi ”inrymmer allt vi varit, är och kommer att bli” (Stier 2019 s. 67). Om en brukares kulturarv ryms inom dessa hyllmeter är det en förhållandevis liten del av historien som berättar vad hen varit. Som Darginavičienė (2023 s. 169) uttrycker är kultur en central egenskap i en människas identitet. Det vill säga desto större arv, desto starkare kultur – och därmed identitet.

Å andra sidan visar min studie att bevarade handlingar domineras av det svenska språket. Det är tack vare språket som det finns ett arv att bevara. Genom tal och skrift har samhällets historia kunnat bevaras för samtiden (Lo Bianco 2010 s. 43). Ytterligare en tolkning, för att återkoppla till maktfenomenet som sker i en relation (Börjesson & Rehn 2022 s. 19; Engdahl & Larsson 2011 s. 94), är att betrakta relationen mellan arkivet och brukaren som identifierar sig med ett annat språk än svenska. Som tidigare nämnt styrs makten av vem som är beroende av vem utifrån detta perspektiv (Engdahl & Larsson 2011 s. 94). En möjlig förklaring till bristen av material på annat språk än svenska är att arkivet är beroende av brukaren, av arkivbildaren. Om det inte existerar arkivbildare som önskar bevara material på annat språk än svenska är det inte möjligt för arkivet att bevara sådana handlingar.

7.3 Språk i digitala sammanhang

Den tredje och sista delfrågan i denna uppsats lyder som följande: *Vilka språk erbjuder de svenska arkiven på sina hemsidor och digitala databaser?* 29 arkiv representeras, varav 17 inom offentlig sektor och 12 inom privat sektor. Respondenterna som representerar dessa arkiv har delat med sig av information om arkivets nyttjande av digitala plattformar, vilket skildras i ovanstående resultat (se figur 8, tabell 3–5).

Resultatet av min studie visar att arkiv inom offentlig sektor i betydligt mindre utsträckning har en egen hemsida². Däremot erbjuder de offentliga arkiv som har en egen hemsida i större utsträckning två språk på hemsidan – svenska och engelska. En tvåspråkig webbsida kan bidra till utökad tillgång och att utveckla mångkulturell medvetenhet (Guanipa, Nolte & Lizarraga 2002 s. 20). Därtill visar min studie att det främst är svenska som kan erbjudas i arkivens digitala databaser. Visserligen är detta resultat ogiltigförklarat, vilket motiveras under rubriken *6.2 Arkivnivå*. Vid följdfrågan hur många språk som erbjuds i arkivets digitala databas, är dock 80 % av respondenterna på arkivnivå överens. Trots att resultatet förkastas ger det en inblick i språkbruket i digitala databaser och därmed relevant att uppmärksamma i analyserandet.

Ett maktperspektiv är makten över språk och mening (Engdahl & Larsson 2011 s. 114; Börjesson & Rehn 2022 s. 18). Maktutövande ur detta perspektiv är att använda ett språk som enbart är begripligt för vissa människor (Börjesson & Rehn 2022 s. 74), vilket resultatet i ovanstående stycke kan tolkas genom. Att inte erbjuda fler språk via arkivets digitala plattformar, det vill säga hemsida och databas, kan tolkas likt ett maktutövande i sig, vilket i sin tur påverkar känslan av samhörighet. En individ kan uppleva ett avstånd till ett samhälle trots att hen har en fast plats i den (Stier 2019 s. 120–121). Om brukaren inte förstår informationen på skärmen på grund av språkbarriärer, orsakar den digitala plattformen ett exkluderande.

Makt är ett medel som både förtrycker och möjliggör, begränsar och öppnar upp (Börjesson & Rehn 2022 s. 54). Beroende på synvinkel kan det eller de språk som används i arkivens digitala plattformar tolkas å ena sidan som en begränsning, å andra sidan som ett möjliggörande. Min studie visar att svenska är det dominerande språket på arkivens hemsidor och digitala databaser, följt av engelska. Brukaren måste med andra ord behärska något av dessa språk för att kunna ta del av informationen på arkivens digitala plattformar, vilket är en begränsning. Framför allt då Wu, He och Luo (2012 s. 186) visar att 68 % av deltagarna i en studie som de gemensamt anser att det är för svårt att söka information på ett språk de inte förstår. Å andra sidan kan resultatet av min studie tolkas likt ett möjliggörande. Genom min undersökning har det framkommit information, vilket ökar kunskapen, om arkivens språkanvändning i digitala forum. Denna kunskap leder i sin tur till en möjlighet för arkiven, då de har makt att utöka och förbättra utbudet av tillgängliga språk i de digitala forumen.

² Många Regionarkiv har hemsidor som är integrerade i respektive regions webbplats, det vill säga i den organisation de ingår i. Vid utformandet av enkätundersökningen missade jag att ta hänsyn till detta faktum, vilket påverkar resultatet.

7.4 Språkets nytta

Huvudfrågan i denna uppsats lyder: *Hur kan språket som verktyg stärka relationen mellan arkivväsendet och brukaren?* 42 respondenter har delat med sig av sina tankar gällande hur flerspråkig personal kan bidra till större inkludering i relation till arkiv, vilket skildras i ovanstående resultat (se 6.3 *Öppen fråga*). Språket är grundläggande för det sociala livet (Giddens & Sutton 2020 s. 191) och kultur är starkt sammankopplat med språket (Stier 2019 s. 79). Dessutom är relationen mellan språk och identitet ett faktum (Kukkonen 2003 s. 7; Lo Bianco 2010 s. 38; Gu, Mak & Qu 2017 s. 371; Bedoin 2019 s. 76; Mohammed Alshehri 2023 s. 156; Benzehaf 2023 s. 1145). Att resultatet av min studie visar att samtliga respondenter är överens om att flerspråkig personal skulle vara en tillgång för arkivväsendet, är därför inte förvånande.

Resultatet visar att respondenterna i min studie anser att flerspråkig personal öppnar upp för inkludering, ökad förståelse och ökad tillgänglighet – både i förhållande till allmänheten och forskningen. Likaså framgår det av min studie att det finns skillnader mellan arkiv inom den offentliga och den privata sektorn, åtminstone i förhållande till språk. Samhällets gemenskap tas ofta för given och synliggörs först när något bryter mot den (Engdahl & Larsson 2011 s. 109; Stier 2019 s. 80). Genom min studie uppmärksammas att det finns en bristande språkanvändning i arkivet, vilket framgår framför allt av antal hyllmeter med material på annat språk än svenska och det fåtal språk som erbjuds på digitala plattformar. Språk är ett privilegium (Bakken, Hundal & Sakshaug 2022 s. 101), vilket illustreras i uppsatsen – i synnerhet i förhållande till kulturarvet.

Med hjälp av språket kan en gemensam identitet skapas där samtligas kulturarv representeras i arkivet, både för samtiden och för framtiden. Likt Stier (2019 s. 165) uttrycker, ”[d]et är identiteterna som förenar människor och som gör att alla samhällen och kulturer fortlever.” Språket är en gemensam nämnare, det är en bro som förenar människans arv och självkänsla (Darginavičienė 2023 s. 168). Åter igen kan arkivet tolkas likt en plats som har en egen identitet. Denna plats formar i sin tur sina invånares identiteter (Brekhus 2020 s. 149). I detta sammanhang syftar invånare på allmänheten. Genom en utökad språkanvändning i arkivet kan arkivväsendet inkludera fler kulturarv, flera historier, flera språk och därmed flera identiteter – att med hjälp av språket uppmuntra sina invånare att vara delaktiga. På så sätt blir språket en verktygslåda (Börjesson & Rehn 2022 s. 75).

Slutligen vill jag åter igen tolka min studie ur perspektivet att makt är ett fenomen som sker i en relation (Börjesson & Rehn 2022 s. 19; Engdahl & Larsson 2011 s. 94). Arkivet och allmänheten är beroende av varandra, där en tolkning är att maktutövandet varierar dessa två emellan. För att bevara material på annat språk än svenska är arkivet beroende av arkivbildare som innehar denna typ av samlingar. Å andra sidan är det arkivets uppgift som samhällsresurs att skapa ett sammanhang, en gemenskap, som resulterar i att allmänheten känner sig välkommen, både i förhållande att ta del av sitt kulturarv och att låta sitt kulturarv bevaras i de svenska arkiven. Genom detta sammanhang kan känslor av trygghet och närhet skapas (Engdahl & Larsson 2011 s. 153–154), det vill säga en känsla av samhörighet. På detta sätt är det möjligt att stärka relationen mellan arkivväsendet och allmänheten genom att nyttja språket som verktyg.

8. Slutdiskussion

Nedan presenteras en kort sammanfattning av uppsatsens innehåll och slutsatser. Därefter synliggörs mina egna tankar och reflektioner, varav samtliga reflektioner uppkommit under arbetets gång. Slutligen ges förslag på vidare forskning som relaterar till aktuellt ämne, det vill säga språket.

8.1 Konklusion

Syftet med denna studie har varit att synliggöra de språkkunskaper som kan erbjudas av anställda på arkiv i Sverige. Vidare har syftet varit att skapa kunskap kring vad språket kan bidra med i relationen mellan arkivväsendet och brukaren. För att uppnå syftet skickades en standardiserad enkätundersökning ut till funktionsadresser tillhörande arkiv inom både offentlig och privat sektor. Frågorna i undersökningen grundades i uppsatsens frågeställning. Enkätundersökningen resulterade i svar från 67 respondenter som tillsammans representerade 29 arkiv – 17 arkiv inom offentlig sektor samt 12 arkiv inom privat sektor.

Resultatet visar att 12 språk, inklusive svenska, representeras bland anställda i de 29 arkiv som ingår i studien, även om inte alla 12 språk behärskas obehindrat. De flesta anställda behärskar svenska och engelska, medan engelska och tyska är de språk som främst behärskas hjälpligt. Varken arabiska, som är det näst största språket i Sverige, eller något av Sveriges minoritetsspråk, representeras som språkkunskap bland respondenterna. Vidare visar resultatet att det finns skillnader mellan arkiv inom offentlig respektive privat sektor i hur de använder språk i digitala plattformar, likaså en variation i mängden bevarat material på annat språk än svenska.

Genomgående i uppsatsen sammanlänkas identitet, språk och kulturarv. Det framkommer av uppsatsen att språk kan nyttjas likt en verktygslåda för att förstärka relationen mellan arkivväsendet och brukaren, framför allt i relation till känslor av samhörighet, respekt, välkomnande, tillgänglighet och inkludering.

8.2 Diskussion

Som författare till denna uppsats har jag försökt att belysa ett viktigt område inom arkivvetenskap. Sveriges arkiv har som uppdrag att bevara, vårda, ordna och tillgängliggöra samhällets kulturarv. Arkivväsendet har så att säga ett uppdrag att

tillgodose och nå ut till allmänheten. Vi lever i ett mångkulturellt Sverige, vilket också innebär att flera språk florerar – närmare bestämt uppemot tvåhundra språk (Institutet för språk och folkminnen 2023). Dessutom har Sverige fem nationella minoritetsspråk (Sveriges riksdag 2024) som skyddas av lagar. Det förvånar mig därför att det varit en så stor utmaning att finna tidigare forskning rörande språk inom arkivvetenskap.

Det framkommer av min studie att arkiv bevarar material på annat språk än svenska, samt att detta material i det stora hela är förtecknat. Jag funderar på vilket språk dessa samlingar är förtecknade på? Jag misstänker att svaret på min fråga är svenska. Framför allt med tanke på att det allmänna arkivsystemet dominerar som struktur för arkiv i Sverige (Burell & Sjögren 2018 s. 195). Hur förhåller sig Sveriges arkiv till denna information? Att sakna kunskap att möta en brukare verbalt på ett annat språk än svenska är möjligt att åtgärda tack vare tolktjänster i Sverige. Visserligen är arkivbesök inte prioriterat, men möjligheten finns. Att däremot mötas av en arkivförteckning, vilket är komplicerad nog att förstå på svenska, kan innebära en stor motgång för brukaren som har svenska som andra, tredje- eller fjärdespråk.

Under arbetets gång har jag reflekterat mycket över den klassiska maktens teknik att klassificera och kategorisera (Engdahl & Larsson 2011 s. 112; Stier 2019 s. 116; Börjesson & Rehn 2022 s. 16), framför allt den klassiska uppdelningen *vi och dem*. Enligt Stier (2019 s. 140) orsakar detta kategoriseringstänk en ”stereotypisk uppfattning att Sverige fortfarande är etniskt, kulturellt och religiöst homogent.” Kategoriseringens makt, särskilt i förhållande till denna uppdelning, har följt mig sedan jag gick socionomutbildningen, vilket jag examinerades i januari 2017. Jag tycker mig se tydliga tendenser till denna uppdelning och maktutövande även inom arkivväsendet, framför allt i relation till bevarat material likaså som arkivets digitala plattformar. Jag har uppenbarligen ett fortsatt intresse att arbeta för inkludering, vilket jag hoppas engagerar mig även i kommande yrke.

Svenska är det självklara språket eftersom vi lever i Sverige. Dock anser jag att det är arkivets ansvar som samhällsresurs att utöka sin språkanvändning till att inkludera fler språk, både i relation till arkivförteckningen och digitala plattformar. Arkivet bevarar nämligen kulturarvet. Vems kulturarv? Den stereotypiska, kulturella homogena? Dessa funderingar väcktes tidigt och har fortfarande inte lämnat mina tankebanor. Språket har en stark koppling till människans kultur. Genom språket förs traditioner och värderingar vidare. Kultur är dessutom ett

avgörande särdrag i människans identitet (Darginavičienė 2023 s. 169). Jag anser därför att språket borde vara ett givet redskap inom arkivväsendet. Utmaningen ligger enligt mig inte om, utan *hur* språket ska inkorporeras som verktygslåda för att utöka delaktighet och tillgänglighet i arkivet.

Ytterligare en reflektion som har väckts är *vilka* språk utöver svenska som bevaras i arkivet. Denna reflektion väcktes när resultatet av min studie visade att majoriteten av de representerade arkiven har förtecknat sitt material på annat språk än svenska. Hur kan material på ett annat språk vara förtecknat i så hög utsträckning när respondenterna i min studie främst behärskar svenska och engelska? Jag föreställer mig att det rör sig om språk som behärskas någorlunda av de arkivanställda, vilket enligt min studie är engelska och tyska. Utöver mitt resultat har jag dock inget ytterligare belegg för min åsikt. Jag föreställer mig att information om vilka språk utöver svenska som bevaras i arkivet skulle ge indikationer på vilka arv som representeras i de svenska arkiven. Utifrån det skulle det sedan vara möjligt att försöka samla in material för att skapa ett kulturarv representativt för Sveriges mångkulturella samhälle.

Jag har även funderat på vad mina val av mer praktisk karaktär har betytt för min uppsats, framför allt i relation till metodval och urval. Resultatet är givetvis beroende av metoden, och jag valde att skicka ut en frivillig enkät till arkivens funktionsadresser. Dels behövde då min enkätundersökning skickas vidare till berörda arkivanställda, dels behövde dessa i sin tur besvara enkäten. De finns en risk att de som besvarat enkätundersökningen är ett urval av anställda som finner ett intresse i mitt uppsatsämne, vilket då skulle innebära att mitt resultat speglar de språkkunskaper och åsikter av människor som tycker att språk är viktigt. Framförallt den öppna frågan, *På vilket sätt tror du att flerspråkig personal kan bidra till större inkludering i relation till arkiv?*, blir då särskilt lidande, eftersom de arkivanställda som är av åsikten att språk och tillgänglighet är mindre viktigt inte lyfts fram. Det skulle också kunna vara så att anställda på arkiv som inte arbetar med tillgänglighet i förhållande till språk oftare valt att inte besvara min enkät. Denna typ av partiskhet hade jag kunnat undvika vid val av andra metoder, exempelvis genom att systematiskt gå igenom slumpmässigt valda arkiv och deras bevarade material.

Jag har som sagt även funderat på mitt urval. Detta främst i relation till hur tillförlitlig min studie är, vilket kallas för *reliabilitet* (Trost & Hultåker 2016 s. 61; Barmark & Djurfeldt 2020 s. 46; Berggren & Skansholm 2022 s. 66–67). Jag anser

att min studie är för liten för att kunna vara tillförlitlig. Om jag i stället i mitt urval fokuserat på kommunarkiv, där det sannolikt finns verksamheter som bedrivs på fler språk än svenska, skulle resultatet mycket väl kunna bli annorlunda. Det är även anmärkningsvärt att bland min studies respondenter finns enbart en som representerar Riksarkivet, detta trots att jag var i telefonkontakt med dem. Min studie ger där av enbart en indikation vilka språkkunskaper arkivanställda har. Däremot, åter igen utan några vidare belegg bortsett från mina fördomar, skulle jag inte bli förvånad om liknande studier visar på bristen av bevarat material och digitala plattformar på annat språk än svenska. Om inte annat är det sistnämnda intressant för vidare forskning.

8.3 Vidare forskning

Den ursprungliga intentionen med denna uppsats nämndes kortfattat under rubrik 5.1 *Kvantitativ metod*, vilket var att även skicka en enkät till tre kontrollgrupper för att spegla allmänheten. Dessa grupper förväntades innehålla människor som identifierar sig med ett annat språk utöver svenska. Jag anser att det är av vikt och av intresse inom arkivvetenskap att synliggöra allmänhetens åsikter, arkivets eventuella brukare, för att kunna förbättra arkivet som samhällsresurs. Känner sig samtliga grupper representerade i arkiven? Hur lättillgängligt är kulturarvet, i synnerlighet det bevarade arvet på ett annat språk än svenska? Dessa frågeställningar kan inte besvaras av arkivanställda, utan vi behöver vända oss till allmänheten som är arkivets brukare.

Därutöver är ett förslag på vidare forskning att undersöka arkivens digitala databaser, vilket inte var möjligt att utföra i större utsträckning inom ramen för min studie. Det skulle vara möjligt att undersöka genom en forskningsstudie där deltagare, icke akademiker vars förstaspråk inte är svenska, får orientera sig på egen hand på exempelvis Riksarkivets nationella databas (NAD). Hur lättillgänglig är samlingarna? Hur väl behöver en brukare hantera det svenska språket för att kunna ta del av kulturarvet? Denna typ av forskning är viktig inom arkivvetenskap för att lyfta fram arkivanvändaren och ha en möjlighet att anpassa därefter.

Ovanstående stycken behandlar förslag på vidare forskning som inkluderar allmänheten, arkivens brukare, för att hitta strategier för att utveckla arkiven som samhällsresurs. Likaså kan ett forskningsprojekt där det sker ett samarbete mellan arkiv och allmänhet vara en idé för att undersöka *hur* språket kan inkorporeras som verktygslåda i arkiven. Ett forskningsprojekt likt detta skulle öppna upp arkiven och

öka delaktigheten, vilket är viktigt för kulturarvets fortlevnad (Brekke & Røsjø 2016 s. 135; Tegnhed 2018 s. 149).

Slutligen skulle ett projekt med Artificiell Intelligens (AI) vara ett intressant forskningsprojekt i relation till språk. Med hjälp av AI skulle arkivet kunna översätta åtminstone arkivförteckningar, som är någorlunda standardiserade. Tack vare denna nya revolutionerade teknik kan det i framtiden vara möjligt för arkivet att erbjuda flera språk utöver svenska i digitala plattformar. Det skulle likaså vara möjligt att översätta denna uppsats till andra språk för större inkludering. Det ironiska över att jag skriver min masteruppsats på svenska är slående, med tanke på att hela min uppsats argumenterar för språkets betydelse för kultur, identitet och känsla av samhörighet.

Litteraturförteckning

Ahrne, G. & Svensson, P. (2022) Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 3 uppl. Stockholm: Liber.

Awebro, K. (2004) Arkivpedagogik – med ett mångkulturellt perspektiv. I Lahdenperä, P. (red.) *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Bakken, A. S., Hundal, A. K. & Sakshaug, L. L. (2022) När minoritet blir majoritet – En kasusstudie av flerspråkighet og språklæring ved en skole med ett stort minoritetsspråk. *Nordand*, 17(2), s. 98–114. doi:<https://doi.org/10.18261/nordand.17.2.3>.

Barmark, M. & Djurfeldt, G. (2020) *Statistisk verktygslåda 0 – att förstå och förändra världen med siffror*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Bedoin, D. (2019) Deafness and Ethnicity: Taking Identity, Language, and Culture Into Account. *American Annals of the Deaf*, 164(1), s. 73–96.

Benzehaf, B. (2023) Multilingualism and its role in identity construction: a study of English students' perceptions. *International Journal of Multilingualism*, 20(3), s. 1145–1163. doi:10.1080/14790718.2021.2003369.

Berggren, C. & Skansholm, A. (2022) *Kvantitativ metod – en uppsatshandbok för utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Boman, M. (2018) Att ordna och förteckna. I Hagström, C. & Ketola, A. (red.) *Enskilda arkiv*. Lund: Studentlitteratur.

Bomström Aho, E. (2020) Nyanlända gymnasieelever – Elevidentiteter och språkbarriärer. *Acta Didactica Norden*, 14(1), s. 1–20. doi:<https://dx.doi.org/10.5617/adno.7825>.

Bowker, G. C. & Star, S. L. (1999) *Sorting Things Out: Classification and Its Consequences*. Cambridge, MA: MIT Press.

Brekhus, W. (2020) *The sociology of identity: authenticity, multidimensionality, and mobility*. Cambridge: Polity Press.

Brekke, Å. A. & Røsjø, E. (2016) Skal alle med? Arkiv, inkludering og medverknad. #arkivdag: relevans, medvirking, dialog. Oslo: ABM-media AS.

Burell, M. & Sjögren, C. (2018) *Information i verksamhet och arkiv. Regler och standarder med digitalt perspektiv*. Föreningen för arkiv och informationsförvaltning.

Börjesson, M. & Rehn, A. (2022) *Makt*. 2 uppl. Stockholm: Liber.

Cook, T. (2013) Evidence, memory, identity, and community: four shifting archival paradigms. *Archival Science*, 13, s. 95–120. doi:<https://doi.org/10.1007/s10502-012-9180-7>.

Darginavičienė, I. (2023) The Multilingualism: Language and Cultural Identity. *Logos: A Journal, of Religion, Philosophy Comparative Cultural Studies & Art*, (116), s. 167–174. doi:<https://doi.org/10.24101/logos.2023.61>.

Doucerain M. M., Medvetskaya, A., Moldoveanu, D. & Ryder, A. G. (2023) Who Are You—Right Now? Cultural Orientations and Language Used as Antecedents of Situational Cultural Identification. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 54(8), s. 784–807. doi:10.1177/002202123193148.

Duff, W. M. & Harris, V. (2002) Stories and names: Archival description as narrating records and constructing meanings. *Archival Science*, 2, s. 263–285. doi:10.1007/bf02435625.

Dunham, E. & Flores, X. (2014) Breaking the Language Barrier: Describing Chicano Archives with Bilingual Finding Aids. *The American Archivist*, 77(2), s. 499–509.

Edquist, S. (2018) De enskilda arkiven i historisk kontext. I Hagström C. & Ketola, A. (red.) *Enskilda arkiv*. Lund: Studentlitteratur.

Eichhorn, K. (2014) Beyond digitization: a case study of three contemporary feminist collections. *Archives and Manuscripts*, 42(3), s. 227–237. doi:<http://dx.doi.org/10.1080/01576895.2014.958866>.

Ejlertsson, G. (2019) *Enkäten i praktiken: en handbok i enkätmetodik*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Engdahl, O. & Larsson, B. (2011) *Sociologiska perspektiv – grundläggande begrepp och teorier*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Eriksson-Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2022) Intervjuer. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 3 uppl. Stockholm: Liber.

Faulkner, J., Lu, L. & Chen, J. (2021) Archivists' golden egg: environmental sustainability practices of archives. *The Electronic Library*, 39(2), s. 258–280. doi:10.1108/EL-09-2020-0260.

Franzke, A. S., Bechmann, A., Zimmer, M., Ess, C. & the Association of Internet Researchers (2019) *Internet Research: Ethical Guidelines 3.0*. Association of Internet Researchers. <https://aoir.org/reports/ethics3.pdf>.

Föreningen Sveriges Länsarkivarier (u.å.) *Medlemsarkiv*. <https://www.fsla.se/medlemsarkiv>. [hämtad 2024-02-08]

Giddens, A. & Sutton, P. W. (2020) *Sociologi*. 6 uppl. Fackgranskning och svensk bearbetning: Thomas Johansson. Lund: Studentlitteratur.

Gu, M. M., Mak, B. & Qu, X. (2017) Ethnic minority students from South Asia in Hong Kong: language ideologies and discursive identity construction. *Asia Pacific Journal of Education*, 37(3), s. 360–374. doi:<https://doi.org/10.1080/02188791.2017.1296814>.

Guanipa, C., Nolte, L. M. & Lizarraga, J. (2002) Using the Internet to Help Diverse Populations: A Bilingual Website. *Journal of Technology in Human Services*, 19(1), s. 13–23.

Habilitering & Hälsa (u.å.) *Dövhet*. <https://www.habilitering.se/fakta-och-rad/kort-om-funktionsnedsattningar/dovhet/>. [hämtad 2024-03-08]

Hallberg, A. (2023) *Om arabiska – En kort språkvetenskaplig introduktion*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

Huang, S. (2017) The Relationship Between Language and Culture: Evidence From the Deaf Bi-Bi Community. *Perspectives of the ASHA Special Interest Groups*, 2(14), s. 55–65. doi:10.1044/persp2.SIG14.55.

Hyltenstam, K. & Milani, T. M. (2012) Flerspråkighetens sociopolitiska och sociokulturella ramar. I Hyltenstam, K., Axelsson, M. & Lindberg, I. (red.) *Flerspråkighet – En forskningsöversikt*. Stockholm: Vetenskapsrådet. <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2012-06-01-flersprakighet---en-forskningsoversikt.html>.

Ibacache, K. (2019) Use of Language-Learning Apps as a Tool for Foreign Language Acquisition by Academic Libraries Employees. *Information Technology & Libraries*, 38(3), s. 22–33. doi:<https://doi.org/10.6017/ital.v38i3.11077>.

Institutet för språk och folkminnen (2021a) *Hur många talare finns det av de nationella minoritetsspråken?* <https://www.isof.se/stod-och-sprakrad/vanliga-fragor-och-svar/fragor-och-svar/hur-manga-talare-finns-det-av-de-nationella-minoritetsspraken>. [hämtad 2024-03-04]

Institutet för språk och folkminnen (2021b) *Våra forskningsområden*. <https://www.isof.se/lar-dig-mer/forskning/vara-forskningsomraden>. [hämtad 2024-03-01]

Institutet för språk och folkminnen (2022) *Ny rapport om arabiska i Göteborg*. <https://www.isof.se/pa-gang/nyheter/nyheter-sprakpolitik/2022-12-15-ny-rapport-om-arabiska-i-goteborg>. [hämtad 2024-02-23]

Institutet för språk och folkminnen (2023) *Språken i Sverige*. <https://www.isof.se/lar-dig-mer/kunskapsbanker/lar-dig-mer-om-flersprakighet/spraken-i-sverige>. [hämtad 2024-03-01]

Integritetsskyddsmyndigheten (2024a) *Introduktion till dataskyddsförordningen*. <https://www.imy.se/verksamhet/dataskydd/det-har-galler-enligt-gdpr/introduktion-till-gdpr/>. [hämtad 2024-05-20]

Integritetsskyddsmyndigheten (2024b) *Personuppgifter*. <https://www.imy.se/verksamhet/dataskydd/det-har-galler-enligt-gdpr/introduktion-till-gdpr/personuppgifter/>. [hämtad 2024-05-20]

Jimerson, R. C. (2006) Embracing the Power of archives. *The American Archivist*, 69(1), s. 19–32. doi:<https://www.jstor.org/stable/40294309>.

Kukkonen, P. (2003) Mitt språk mitt liv mitt allt – Språkspel och identitet. *TijdSchrift voor Skandinavistiek*, 24(1), s. 7–21.

Lo Bianco, J. (2010) The importance of language policies and multilingualism for cultural diversity. *International Social Science Journal*, 61(199), s. 37–67. doi:10.1111/j.1468-2451.2010.01747.x.

Lunds universitet (u.å.) *Canvas – Sunet Surveys utbildningssida*. <https://canvas.education.lu.se/courses/13166>. [hämtad 2024-02-12]

Ly, V. (2018) Assessment of Multilingual Collections in Public Libraries: A Case Study of the Toronto Public Library. *Evidence Based Library & Information Practice*, 13(3), s. 17–31. doi:10.18438/eblip29408.

Mohammed Alshehri, S. A. (2023) The Relationship between Language and Identity. *International Journal of Linguistics, Literature and Translation*, 6(7), s. 156–161. doi:10.32996/ijllt.2023.6.7.14.

Nationalencyklopedin (2023) *Bevara*. <https://www-ncse.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/bevara>. [hämtad 2024-03-08]

Nzomo, P., Vaughan, L., Ajiferuke, I. & McKenzie, P. (2019) Multilingual Information Access (MLIA) Tools on Google and WorldCat: Bi/Multilingual University Students' Experience and Perceptions. *Journal of Library Administration*, 59, s. 831–853. doi:10.1080/01930826.2019.1661750.

R Core Team (2021) *R: A language and environment for statistical computing*. R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria. <https://www.R-project.org/>.

Rennstam, J. & Wästerfors, D. (2022) Att analysera kvalitativt material. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 3 uppl. Stockholm: Liber.

Riksarkivet (2019) *Enskilda arkiv – ett mångfacetterat område*. https://riksarkivet.se/Media/pdf-filer/Inspel_Enskilda_ArkU_2019-02-08_FINAL.pdf. [hämtad 2024-02-24]

Riksarkivet (u.å.a) *Digitala forskarsalen*. <https://sok.riksarkivet.se/digitala-forskarsalen>. [hämtad 2024-03-12]

Riksarkivet (u.å.b) *Om oss*. <https://riksarkivet.se/om-oss>. [hämtad 2024-03-12]

Riksarkivet (u.å.c) *Verksamhetsplatser*. <https://riksarkivet.se/verksamhetsplatser>. [hämtad 2024-02-01]

Sandberg, K. (2018) *Att lära av det förflutna – Yngre elevers förståelse för och motivering till skolämnet historia*. Diss. Mälardalens högskola. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1228042/FULLTEXT01.pdf>

SCB (2020) *Uppväxtvillkor för barn med utländsk bakgrund*. Demografiska rapporter 2020:3. Stockholm: Statistiska centralbyrån. https://www.scb.se/contentassets/ed22f1c0a03e4ee199bad44cc32162e0/1e0102_2020a01_br_be51br2003.pdf.

SCB (2023) *Utländska medborgare i Sverige*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/utlandska-medborgare-i-sverige/>. [hämtad 2024-03-04]

SCB (2024) *Utrikes födda i Sverige*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/utrikes-fodda-i-sverige/>. [hämtad 2024-03-04]

SCB (u.å.) *Befolkningsstatistik – Nyckeltal för Sverige*. <https://www.scb.se/BE0101>. [hämtad 2024-03-04]

Schmidt, C. (2023) Librarians' book talks for children: An opportunity for widening reading practices? *Journal of Early Childhood Literacy*, 23(3), s. 470–492. doi:10.1177/1468798420964941.

SFS 1990:782. *Arkivlag*.

SFS 2009:600. *Språklag*.

SFS 2009:724. *Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk*.

SFS 2009:1593. *Förordning med instruktion för Riksarkivet*.

SFS 2013:801. *Bibliotekslag*.

Sjögren Zipsane, E. (2016) Arkivet som samhällsaktör för demokrati, social rättvisa och andra nyttor. *#arkividag: relevans, medverking, dialog*. Oslo: ABM-media AS.

Smedberg, S. (2002) Arkivredovisning i Sverige – tradition och utveckling. *Arkiv, samhälle och forskning*, 2, s. 7–14.

Snoder, S. (2017) ”Var i kroppen känns språken liksom?” – Fyra flerspråkiga lärares reflektioner över yngre elevers språkliga identitetskonstruktioner. *Nordisk Tidskrift för Allmän Didaktik*, 7(1), s. 1–19.

Stein-Smith, K. (2020) Our Diverse U.S. Culture, Heritage Languages, and International Education. *International Research and Review*, 10(1), s. 16–25.

Stepkowska, A. (2021) Identity in the bilingual couple: Attitudes to language and culture. *Open Linguistics*, 7(1), s. 223–234. doi:<https://doi.org/10.1515/opli-2021-0020>.

Stier, J. (2019) *Identitet – Ett socialpsykologiskt perspektiv*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Stjernholm, K. (2019) Variasjon som virkemiddel – hiphop, språkvalg og identitetskonstruksjon i Oslo. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, 37(1), s. 25–57.

Svenska Arkivförbundet (u.å.) *Om förbundet – Svenska Arkivförbundet*. <https://www.arkivforbundet.se/om-forbundet/>. [hämtad 2024-02-29]

Svensson, P. & Ahrne, G. (2022) Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 3 uppl. Stockholm: Liber.

Sveriges kommuner och regioner (2022) *Kommuner och regioner*. <https://skr.se/skr/tjanster/kommunerochregioner.431.html>. [hämtad 2024-02-01]

Sveriges riksdag (2024) *Andra språk*. <https://www.riksdagen.se/sv/om-webbplatsen/andra-sprak/#nationella-minoritetsprak-0>. [hämtad 2024-02-05]

Tegnhed, E. (2018) Arkiv är till för att användas. I Hagström, C. & Ketola, A. (red.) *Enskilda arkiv*. Lund: Studentlitteratur.

Trost, J. & Hultåker, O. (2016) *Enkätboken*. 5 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2017) *God forskningssed*. <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>.

Wu, D., He, D. & Luo, B. (2012) Multilingual needs and expectations in digital libraries: A survey of academic users with different languages. *The Electronic Library*, 30(2), s. 182–197. doi:<https://doi.org/10.1108/02640471211221322>.

Åström Iko, K. (2003) I allmänhetens tjänst? Arkivverket, tillgängliggörandet och brukarna. *Arkiv, samhälle och forskning*, 1, s. 18–37.

Bilagor

Bilaga 1: E-postmeddelande till utvalda arkiv

Ämne: Det mäktiga språket – en enkätundersökning

Jag ber om att detta mail vidarebefordras till samtliga anställda på detta arkiv, vars arbetsuppgifter till viss del innebär brukarkontakt (såsom arkivarier, arkivassistenter, arkivchefer, arkivpedagoger, receptionister, registratorer).

Hej!

Mitt namn är Nadia Boistrup och jag studerar masterprogrammet i ABM med inriktning arkivvetenskap vid Lunds universitet. Jag är nu mitt uppe i att skriva masteruppsats. Jag samlar därför in data genom en enkätundersökning, och hoppas att du vill delta i den!

Jag vill studera vilka språk som kan erbjudas på arkiv i Sverige. Jag vänder mig därför till anställda på Sveriges arkiv. Jag vänder mig till arkiv både inom privat och offentlig sektor. Syftet med denna studie är att synliggöra de språkkunskaper som kan erbjudas av anställda på arkiv i Sverige samt skapa en djupare förståelse för språkets roll som ett verktyg för tillgängliggörande av landets kulturarv.

Deltagandet är frivilligt och du kan när som helst dra tillbaka ditt deltagande. Du kommer att vara anonym och det är enbart jag som kommer att ha tillgång till den insamlade datan.

Om du önskar få den slutgiltiga studien skickad till dig via e-post, fyll i din e-postadress i sista frågefältet (detta är inte en fråga tillhörande enkäten). Uppsatsen förväntas vara färdigställd den 2 juni 2024. När uppsatsen är examinerad och godkänd kommer det insamlade materialet att raderas.

Enkäten består av 13 frågor och tar cirka 5 minuter att besvara.

Länk till enkäten: <https://survey.mailing.lu.se/Survey/51870>

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar

Nadia Boistrup

0703-47 27 89

na1627bo-s@student.lu.se

Uppsatsen handleds av Karin Gustavsson, som nås på karin.gustavsson@folklivsarkivet.lu.se.

Bilaga 2: Enkätundersökning

Institutionen för kulturvetenskaper HUMANISTISKA OCH TEOLOGISKA FAKULTETERNA

Masterprogram i arkivvetenskap, biblioteks- och informationsvetenskap respektive museologi (ABM)
ABMM34 - Arkivvetenskap: Examensarbete - masterkurs

Det mäktiga språket

Mitt namn är Nadia Bostrup och jag studerar masterprogrammet i ABM med inriktning arkivvetenskap vid Lunds universitet. Det är nu dags för mig att skriva min masteruppsats.

Jag vill studera vilka språk som kan erbjudas på arkiv i Sverige. Jag vänder mig därför till anställda på Sveriges arkiv, både inom privat och offentlig sektor, i förhoppning att få denna enkät besvarat. Enkäten består av 13 frågor och tar cirka 5 minuter att besvara.

Syftet med denna studie är att synliggöra de språkkunskaper som kan erbjudas av anställda på arkiv i Sverige samt skapa en djupare förståelse för språkets roll som ett verktyg för tillgängliggörande av landets kulturarv.

Deltagandet är frivilligt och du kan när som helst dra tillbaka ditt deltagande. Du kommer att vara anonym och det är enbart jag som kommer att ha tillgång till den insamlade datan.

Om du önskar få den slutgiltiga studien skickad till dig via e-post, fyll i din e-postadress i sista frågefältet (detta är inte en fråga tillhörande enkäten). Uppsatsen förväntas vara färdigställd den 2 juni 2024. När uppsatsen är examinerad och godkänd kommer det insamlade materialet att raderas.

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar

Nadia Bostrup
0703-47 27 89
na1627bo-s@student.lu.se

Uppsatsen handleds av Karin Gustavsson, som nås på karin.gustavsson@folklivsarkivet.lu.se.

Först kommer fem frågor om dig och din arbetsplats.

1. Vilket år är du född?

- År 2000-2010
- År 1990-1999
- År 1980-1989
- År 1970-1979
- År 1960-1969
- År 1950-1959
- År 1940-1949

Annat, nämligen:

2. Arbetar du inom offentlig eller privat sektor?

- Offentlig sektor
- Privat sektor

3. Vad heter din arbetsplats?

4. I vilken stad arbetar du?

5. Vad är din yrkestitel?

- Arkivarie
- Arkivassistent
- Arkivpedagog
- Chef
- Receptionist
- Registrator

Annat, nämligen:

Nedan kommer fyra frågor om dina språkkunskaper.

6. Hur många språk hanterar du?

Med **hanterar** menas tala och skriva **obehindrat**.

- 1 språk
- 2 språk
- 3 språk
- 4 språk
- Fler än 4 språk

7. Vilka språk hanterar du?

Med **hanterar** menas tala och skriva **obehindrat**.

Nedan listas svenska som nationellt språk, de nationella minoritetsspråken samt de övriga största språken i Sverige (Sveriges Riksdag 2023).

☐ Arabiska	☐ Bosniska/kroatiska/serbiska	☐ Engelska
☐ Finska	☐ Jiddisch	☐ Meänkieli
☐ Nordkurdiska	☐ Persiska	☐ Polska
☐ Romani	☐ Samiska	☐ Somaliska
☐ Spanska	☐ Svenska	☐ Svenskt teckenspråk
☐ Sydkurdiska	☐ Tigrinja	☐ Turkiska
☐ Tyska		

Annat, nämligen:

8. Hur många språk kan du vara behjälplig på?

Med **behjälplig** menas att kunna tillräckligt grundläggande kunskaper i ett språk för att kunna nyttja detta vid behov.

- 1 språk
- 2 språk
- 3 språk
- 4 språk
- Fler än 4 språk

9. Vilka språk kan du vara behjälplig på?

Med **behjälplig** menas att kunna tillräckligt grundläggande kunskaper i ett språk för att kunna nyttja detta vid behov.

Nedan listas svenska som nationellt språk, de nationella minoritetsspråken samt de övriga största språken i Sverige (Sveriges Riksdag 2023).

☐ Arabiska	☐ Bosniska/kroatiska/serbiska	☐ Engelska
☐ Finska	☐ Jiddisch	☐ Meänkieli
☐ Nordkurdiska	☐ Persiska	☐ Polska
☐ Romani	☐ Samiska	☐ Somaliska
☐ Spanska	☐ Svenska	☐ Svenskt teckenspråk
☐ Sydkurdiska	☐ Tigrinja	☐ Turkiska
☐ Tyska		

Annat, nämligen:

-- SIDBRYTNING --

Nedan kommer frågor relaterade till det material som finns bevarat i ditt arkiv.

10. Bevarar ditt arkiv material med innehåll på annat språk än svenska?

- Ja
- Nej
- Vet ej

Är materialet med innehåll på annat språk än svenska förtecknat?

- Ja
- Nej

Hur mycket material med innehåll på annat språk än svenska rör det sig om?

- 1-50 hyllmeter
- 51-100 hyllmeter
- 101-200 hyllmeter
- 201 hyllmeter eller mer

-- SIDBRYTNING --

Nedan kommer frågor relaterade till ditt arkivs tillgänglighet på internet.

11. Har ditt arkiv en egen hemsida som är öppen för allmänheten?

Med **egen** menas en självständig hemsida som inte är kopplad till kommunens hemsida.

- Ja
- Nej

Hur många språk erbjuds på hemsidan?

Med **erbjuds** innebär möjligheten att ställa om hemsidan till annat språk än svenska om det så önskas av brukaren.

- 1 språk - svenska
 2 språk - svenska och engelska

Annat, nämligen:

12. Har ditt arkiv en digital databas som är tillgänglig för allmänheten?

- Ja
 Nej

Hur många språk erbjuds i den digitala databasen?

Med **erbjuds** innebär möjligheten att ställa om databasen till annat språk än svenska om det så önskas av brukaren.

- 1 språk - svenska
 2 språk - svenska och engelska

Annat, nämligen:

----- -- SIDBRYTNING -- -----

En avslutande fråga där du gärna får utveckla ditt svar i fritext.

13. På vilket sätt tror du att flerspråkig personal kan bidra till större inkludering i relation till arkiv?

Slutligen, vill du få slutgiltig studie bifogad till dig?

Vänligen skriv en e-postadress nedan (frivilligt).

Bilaga 3: Enkät svar

Fråga 1: Vilket år är du född?

Födelseår	Antal svar	%
1950–1959	7	10.4
1960–1969	12	17.9
1970–1979	21	31.3
1980–1989	13	19.4
1990–1999	13	19.4
2000–2010	1	1.5

Fråga 2: Arbetar du inom offentlig eller privat sektor?

Sektor	Antal svar	%
Offentlig	44	65.7
Privat	23	34.3

Fråga 3: Vad heter din arbetsplats?

Arkiv	Antal svar
Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek	2
Arkiv Gävleborg	1
Arkivcentrum Norrbotten	1
ArkivCentrum Örebro län	3
Dalarnas Folkrorelsearkiv	2
Föreningsarkivet i Jämtlands län	1
Företagsarkivet i Westerbotten	1
Kommunalförbundet Sydarkivera	1
Kulturparken Småland	2
Norrbottens föreningsarkiv	1
Regionarkivet för Västra Götalandsregionen och Göteborgs stad	15
Regionarkivet Region Gävleborg	1
Regionarkivet Region Gotland	1
Regionarkivet Region Halland	1
Regionarkivet Region Jönköpings län	1
Regionarkivet Region Kronoberg	1
Regionarkivet Region Örebro län	2
Regionarkivet Region Östergötland	1
Regionarkivet Region Skåne	3

Regionarkivet Region Sörmland	1
Regionarkivet Region Uppsala	4
Regionarkivet Region Västerbotten	5
Regionarkivet Region Västernorrland	1
Regionarkivet Region Västmanland	1
Riksarkivet Ramsele	1
Skånes Arkivförbund	4
Skaraborgs Föreningsarkiv	3
TAM-Arkiv	2
Älvsborgsarkivet Förenings- och lokalhistoria	1

Fråga 4: I vilken stad arbetar du?

Stad	Antal svar
Eskilstuna	1
Falun	2
Gävle	2
Göteborg	8
Halmstad	1
Härnösand	1
Jönköping	1
Karlskrona	1
Lidköping	3
Linköping	1
Luleå	2
Lund	7
Malmö	1
Ramsele	1
Skellefteå	2
Stockholm	4
Umeå	4
Uppsala	4
Vänersborg	8
Västerås	1
Växjö	3
Visby	1
Örebro	3
Örebro och Arboga	2
Östersund	1

Fråga 5: Vad är din yrkestitel?

Yrkestitel	Antal svar	%
Arkivarie	39	58.2
Arkivassistent	12	17.9
Arkivhandläggare	2	3
Arkivpedagog	1	1.5
Arkivtekniker	1	1.5
Chef	10	14.9
Kundtjänsthandläggare	1	1.5
Registrator	1	1.5

Fråga 6: Hur många språk hanterar du?

Antal språk	Antal svar	%
1 språk	14	20.9
2 språk	46	68.7
3 språk	7	10.4

Fråga 7: Vilka språk hanterar du?

Språk	Antal svar	%
Engelska	50	74.6
Estniska	1	1.5
Italienska	1	1.5
Norska	2	3
Svenska	66	98.5
Svenskt teckenspråk	1	1.5
Tyska	2	3

Fråga 8: Hur många språk kan du vara behjälplig på?

Antal språk	Antal svar	%
1 språk	19	28.4
2 språk	32	47.8
3 språk	11	16.4
4 språk	3	4.5
Fler än 4 språk	2	3

Fråga 9: Vilka språk kan du vara behjälplig på?

Språk	Antal svar	%
Cypriotiska	1	1.5
Danska	2	3
Engelska	16	23.9
Franska	6	9
Italienska	5	7.5
Norska	1	1.5
Ryska	1	1.5
Spanska	8	11.9
Svenskt teckenspråk	1	1.5
Tyska	17	25.4

Fråga 10: Bevarar ditt arkiv material med innehåll på annat språk än svenska?

Bevarar	Antal svar	%
Ja	33	49.3
Nej	19	28.4
Vet ej	15	22.4

Är materialet med innehåll på annat språk än svenska förtecknat?

Förtecknat	Antal svar	%
Ja	31	93.9
Nej	2	6.1

Hur mycket material med innehåll på annat språk än svenska rör det sig om?

Hyllmeter	Antal svar	%
1–50	27	84.4
101–200	2	6.2
Mer än 200	3	9.4

Fråga 11: Har ditt arkiv en egen hemsida som är öppen för allmänheten?

Hemsida	Antal svar	%
Ja	41	61.2
Nej	26	38.8

Hur många språk erbjuds på hemsidan?

Antal språk	Antal svar	%
1 språk - svenska	29	72.5
2 språk - svenska och engelska	9	22.5
3 språk - svenska, engelska och finska	2	5

Fråga 12: Har ditt arkiv en digital databas som är tillgänglig för allmänheten?

Databas	Antal svar	%
Ja	34	50.7
Nej	33	49.3

Hur många språk erbjuds i den digitala databasen?

Antal språk	Antal svar	%
1 språk - svenska	27	84.4
2 språk - svenska och engelska	5	15.6

Fråga 13: På vilket sätt tror du att flerspråkig personal kan bidra till större inkludering i relation till arkiv?

Svar	Antal svar	%
Inget svar	21	31.3
Utförligt svar	42	62.7
Vet ej	4	6